

પુનઃર્મેળાપ.

એક ખુની બદમાશના સાહસ દર્મોથી ભરપુર
રક્તપૂર્ણ ડીટકટીવ વાર્તા.

લેખક:—

સુલેમાન એચ. બક્શ સાહેબ.

પુ. ૨ ભુ.

પ્રગટ કર્તા

કાગળી મહમુદમીયાં એન્ડ એમ. બુકસેલર્સ
એન્ડ પબ્લીશર્સ.

૪૦ ટાવર રોડ, અલાયાની વાડી સામે-સુરત.

સર્વ હક પ્રકાશકને સ્વાધિન છે.

અપનાર:—ગોવિન્દજી બ્રહ્માભાઈ નાયક.

શ્રી "અનાવલ ખંડુ" પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ, બરાનપુરી ભાગળ;
ભાણવાળા પોળ-સુરત.

ઈ. સ. ૧૯૩૧ } કીંમત આઠ આના. { પ્રથમાવૃત્તિ
સં. સ. ૧૯૮૭ } પ્રત ૨૦૦૦

૧૫૯૫૩

ડીટેક્ટીવ વાર્તાઓ વાંચનારાઓને અમુલ્ય લાભ
છપાય છે, એકદમ તાકીદે, છપાય છે.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૌપીરાભિદ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૫૯૫૩ વર્ગિક

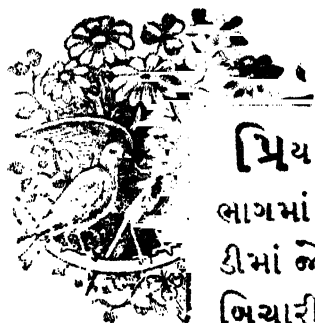
પુસ્તકનું નામ પુનઃ મેળાવ

વિભાગ ૨ : ૩

મળવાનું ઠેકાણું,
કાગળી મહમુદ એન્ડ મોહંમદભાઈ
બુકસેલર્સ એન્ડ પબ્લિશર્સ.,

ટાવર રોડ—સુરત.

પ્રકરણ ૧ લું.

“મી. ગાંધીની બેચેની.”

પ્રિય વાંચક આપણે આ ચોપડીના પહેલા ભાગમાં એટલે તુર્કી “અમુસ નામની” ચોપડીમાં જોઈ આવ્યા કે કુર ‘યાદુબખાન’ ગરીબ બિચારી દુઃખીઆરી ઝુમેદાને કેવા દર્દનાક કે’રની તથા ઘાતકી વર્તનની ધમકી આપી ચાલ્યો ગયો હતો. જેથી તે બિચારી, પોતાની અમુસુરતી તથા સૌંદર્ય કેવા ભયંકર સ્વરૂપમાં ફેરવાઈ જશે? એ વિચારના કંપારી ઉપજાવનારા દેખાવથી ભાન મુક્ત થઈ એક ચિસ સાથે બેભાન થઈ જમીન પર પછઠાઈ પડી હતી. તેના બીજે દીવસે એટલે બર્કને આદાન છોડયાના ત્રીજા દીવસે અહીં આદાનમાં હુસેન બેમની ખીરજ નાચ થઈ ગઈ.

બર્કને આદાન છોડી ગયા પછી કુલ બે દીવસમાં તે લગભગ ચારેક ચક્કર ગાંધીની ઓફીસમાં લગાવી આવ્યો, પણ કંઈ સમાચાર ન મળ્યા છેવટે તેની બેચેની એટલે હવે સુધી વધી ગઈ કે આજે તો તે બર્ક માટેની આશા બિલકુલ છોડી બેઠો. અને અત્યારે તે એમજ સમજવા લાગ્યો કે બર્ક કોઈ મહામાયના હાથે માર્યો ગયો.

પણ આ સઘળી ગુંચવણો હુસેન બેગના લેખમાં ઉત્પન્ન થવાનું અને તેને આટલે સુધી બેચેન બનવાનું મૂળ કારણ તો એ હતું કે ઇન્સપેક્ટર ગાંડીએ હજી સુધી તેને એમ ન જણાવ્યું હતું કે “બર્ક ઇરેક્ટ્રી ગયો છે” એ કે ગાંડી પોતાને પણ ખરી ખબર તો હતીજ નહીં. તે પોતે પણ એમજ સમજતો હતો કે નજીર બેગ ઇરેક્ટ્રીમાં રહે છે. અને બર્ક તેની પૂઠ પકડીને ઇરેક્ટ્રીજ ગયો છે.

ગમે તેમ હો પણ ગાંડીએ હુસેનને કેાઈ પણ ઠેકાણું બતાવ્યું ન હતું. તે શિવાય નજીર બેગ નામ પણ છુપું રાખતાં ફક્ત એટલુંજ કહ્યું હતું કે “બર્ક કાલે બપોરે તમારા બંગલા પાસેથી પસાર થતી એક વ્યક્તિ પાછળ ગયો છે.”

હવે કહાવ્ય એ સવાલ ઉભો થશે કે આ સઘળી માયાકુટ કરવાનું કારણ શું ? તો તેના જવાબમાં એટલુંજ બસ થશે કે હુસેન નજીરનો ખાત્ર મિત્ર હતો ને જો તેને એમ જણાવવામાં આવે કે “બર્કને નજીર પરજ વહેમ ગયો છે.” તો તેના ગુસ્સાનો પાર રહે નહીં. પોતાના એક ગૃહસ્થ સાથે અને સલાહકાર મિત્ર પર પોલિસેને આજ ચઢાવતા જોઈ તેના ફફડાટની સીમા રહે નહીં. અને એજ બીકથી ગાંડીએ એટલી ચોકસાઈ રાખી હતી.

હવે રહી એ વાત કે બર્ક ગાંડીને મુઠ્ઠાં કેમ ન

લખી જણાવ્યું કે નજીર ઇરિકલી ગયો નથી પણ તારસસ ગયો છે. અથવા હું પોતે પણ તારસસમાં છું” તો તેનું મૂળ કારણ એ હતું કે ચાલાક બર્ક કદી પણ એક વાતને સંપૂર્ણ તપાસ્યા વગર કોઈ પર બાહેર કરતો નહોતો. તે હંમેશા એક વાતને પૂરી રીતે નક્કી કરી લેતો ત્યારેજ તે બીજા પર બાહેર કરતો.

અહીં અમારે આટલું જણાવવની ખાસ આવશ્યકતા છે કે હુસેન બેગ જેટલો ઝુમેદા માટે અધિરો હતો તેનાં કરતાં કેટલેક દરજ્જે વધીને અનવર માટે વ્યાકુળ હતો, અને તે એટલાજ માટે કે તે પોતાના લવિખ્યના જમાઈ માટે જો કોઈને પણ લાયક દેખતો તો તે પ્રકટ અનવરનેજ. અનવરે પોતાની હુશિઆરી અને ચંચળતાના પ્રતાપે નાનપણથીજ તેની પ્રીતી મેળવી લીધી હતી. ફક્ત ગુન્હેગારી કરી હતી તો તે એટલીજ કે હુસેન બેગની આટલી હોંશ છતાં તે લણ્યો નહિ અને કોઈ સારી નોકરી મેળવી શક્યો નહીં.

છતાં આજે હુસેનબેગની એ હાલત હતી કે તે સઘળી ગઈ ગુજરી ભૂકી ગયો અને ખરા અંતઃકરણથી એવી યાચનાઓ પ્રભૂ પાસે કરવા લાગ્યો કે હે “પ્રભૂ જો તું ઝુમેદાને મેળવી આપે તો જરૂર સાથે સાથે અનવરને પણ મેળવી આપજો જો ઝુમેદા મળશે અને અનવર ન

મળશે તો મારી સઘળી આશાઓ અને ઉમંગો નષ્ટ થઈ જશે. હે પ્રભુ જો કે ઝુબેદા મારા આંધળાની એકની એક લાકડી છે પણ અનવર તો મારો જમણો હાથ છે. જો હાથજ ન હશે તો લાકડીને પકડનાર કોણ રહેશે ? મારી મરણ લાયક જમાઈ હું અનવર શિવાય બીજા કોઈને જોતો નથી. અનવરજ મારી ઝુબેદાને સારી રીતે સુખી કરી શકશે અને તેજ મારી દોલતને પણ યોગ્ય ઉપયોગ કરી શકશે. તેણે ઝુબેદા પર મોકલેલા પત્ર પરથી હવે મારો તેના પ્રત્યેનો વહેમ દૂર થઈ ગયો છે. હવે હું તેને નેક પવિત્ર ભલો માનું છું અને જો પ્રભુ તુ તેને મેળવી આપશે તો હું તેના પર સાબિત કરી આપીશ કે હું તેના પર મુકેલા ખોટા આક્ષેપનો બદલો કેવી રીતે વાળી આપું છું. હું તેને કોઈપણ ઓછા વખરજ મારી ઝુબેદા આપીશ એટલુંજ નહિ બદલે તેની પાસે માફી માંગીશ.

વાચક પ્રીય આ વાતને જદાજ દુર્ભાવની નજરે જોશે પણ ત્યાં સુધી વિશ્વમાં જોવાયું છે. ત્યાં સુધી એજ સાલમ પડ્યું છે કે મનુષ્ય પોતાની એક પ્રીય ચીજને તે પોતાની પાસે રહે છે ત્યારે ચાહતો નથી અથવા જે બીજી ચીજ કે જેને તે પહેલી કરતા થોડે ઘણે દરજ્જે ઓછી ચાહે છે તેને ચાહી પોતાનો સંતોષ માને છે. પણ જ્યારે તે પહેલી પ્રીય ચીજ દૂર થઈ જાય છે.

અથવા તો તે બીજી ચીજ કે જે વડે તે પહેલા વતી સંતોષ માનતો હતો તે હાથથી નીકળી જાય છે ત્યારે આહે છે. અને ત્યારેજ તે તે પહેલી વસ્તુની પૂરેપૂરી કદર સમજે છે અને તેને યાદ કરીને દુઃખી થાય છે તેમજ તેની સાથે ચલાવેલી પોતાની વર્તણૂકને સાંભરી પશ્ચાતાપ કરે છે.

આવીજ રીતે જ્યારે પહેલી વખતે અનવર ગૂમ થયો ત્યારે તેણે ‘જુબેદા પોતાના સંતોષ માટે છે’ એમ માની તેની પરવા ન કરી પણ જ્યારે જુબેદાએ ગૂમ થઈ ગઈ ત્યારે સઉથી પહેલાં અનવર માટે વ્યાકુળ થયો અને આજે તે એજ ઇચ્છી રહ્યો હતો કે “અનવર વગર જુબેદા મળેલી કંઈજ ઉપયોગની ન નીવડશે બલકે જુબેદાને જોઈ જોઈને મને વધારેને વધારેજ અનવરની યાદ આવ્યા દરશે અને એક દુઃખ પર ડબલ દુઃખ મને ખમવાં પડશે.”

દુકમાં હુસેન બેગ આજે સાથી પહેલાં અનવર માટે બેચેન થયો અને આજે એટલે જુબેદાને ગૂમ થયાના ત્રીજે દિવસે તેણે એ નક્કી કરી લીધું. કે સર્વથી પહેલાં અનવરનેજ શોધાવવાની કોશિષ કરવી જોઈએ કારણ કે એકવાર અનવર મળી જશે તો તે જમે તેમ કરીને પણ જુબેદાને શોધી કાઢશે. તે તેને જીવ કરતાં વધારે આહે છે.”

આ વિચાર આવતાંજ હુસેન સઘળી વાતો પડતી મૂકી મી. આઝીની ઓપ્રીસ પર જવા તૈયાર થયો.

*

*

*

*

ત્રણ ત્રણ દીવસો ગુજરી ગયા પણ હજી કુધી બર્કના કંઈ પણ સમાચાર ન મળવાથી તેમજ નજીરની પૂઠ પકડી બર્ક બરાબર ધરેકલીજ બયો કે બીજે કોઈ ઠેકાણે, એ સુદ્ધાની પણ ખબર ન મળવાથી અહીં ગાંઝી પણ બિચેન થઈ બયો હતો. તેને એજ ધારતી લાગ્યા કરતી હતી કે રજેને બર્ક કોઈ બદનાશના પંખમાં સપડાઈ બયો હોય. ગંભીર રહેર ઉંઠા વિચારોમાં લીન તે પોતાની ચોક્કસમાં મંદ પગલે આંટા મારી રહ્યો હતો કે બારણું ખોલી હુસેન બેગ આમ કહેતો દાખલ થયો.

“કેમ સાહેબ કંઈ સમાચાર આબ્યા કે ?”

ગાંઝીએ તેને ફરી આવેલો જોઈ આશ્વાસન આપતા કહ્યું.

“આપ શા માટે વારંવાર તકલીફ લો છો ? કંઈપણ સમાચાર મળશે તો હું તરતજ તમારા પર કહેવડાવી મોકલીશ.”

“પણ તમે કેમ આને ઉદાસ દેખાઓ છો ?” હુસેને તેને ચિંતામય જોઈ સવાલ કર્યો.

“ના ઉદાસીનું કોઈ કારણ નથી !”

“મને તો આને તમારું મેહોં ઘણુંજ ઉતરેલું દેખાય છે.”

“કહાચ.”

“ના ખાત્રીપૂર્વક.”

“ત્યારે સાંભળો” ગાંઝીએ ખુલાસો કરતા કહ્યું

“જો કે આ વાત હાલ જણાવવા જેવી નથી પરંતુ તમારા આગ્રહ પરથી હું કહું છું.”

“આપ મૂજ પર સંપૂર્ણ વિશ્વાસ રાખો.”

“વાત અસલ એમ છે” બાઝીએ કહ્યું “કે બક” જતી વખત મને ખાનગીમાં કહી ગયો હતો કે “ઝુબેદાની હરણ કરાવનાર અમલ વ્યક્તિ યાકુબ શિવાય બીજા કોઈ નથી. અને હાલમાં યાકુબખાન ઇરેકલીમાં રહે છે.” જેથી તેની ખાતમી મેળવવા તે ઇરેકલી ગયો હતો પણ આજે મારી ભારે અજાયબી વચ્ચે ત્યાંના પોલીસ ખાતાના ઇન્સ-પેક્ટરે મને જણાવ્યું કે અહીં બક આવ્યો નથી એટલુંજ નહીં, બલકે પરદેશી એક પણ પોલિસ ત્યાં ત્રણ દિવસથી હત્યો નથી.”

“હું.....!!!”

“તો પણ આજનો દિવસ વાર જોઈ છે. છતાં કંઈ સમાચાર ન મળશે તો કાલે પરાણે તેની ખબર હરેક શહેરના પોલિસ ખાતાઓમાં આપવી પડશે.”

“અને” હુસેને ચોકા અવેલો જોઈ કહ્યું “જો પતો લાગી જાય તો તેને અહીંજ પાછો બોલાવી લેજો.”

“કેમ-”

“મારો મતલબ એ હતો કે ઝુબેદાને શોધાવવાનો પ્રયત્ન કરવા કરતા પહેલાં અનવરનેજ શોધાવો તો

વધારે સારું.”

આ સાંભળી ગાંધીના આશ્ચર્યનો પાર ન રહ્યો તેણે એકદમ વિસ્મિત થતા કહ્યું “કેમ ? ? ?”

“કેમકે નિસંબંધી કરતાં એક સંબંધી ઝુબેદાને વધારે જલદી શોધી શકશે.”

“એટલે ?”

“એટલે જે કામ એક પ્રેમી કરી શકશે તે મામ એક અજાણ્યા માટે વધારે સંભવિત હોઈ શકતું નથી.”

“હમુ હું તમારો મતલબ સમજી શક્યો નથી.”

“એટલે” હુસેને અચકાતા અચકાતા કહ્યું “મારો મતલબ એ હતો કે ઝુબેદાને શોધવામાં જેટલી જલદી અનવર ફત્તેહમંદ થઈ શકશે તેટલી જલદી બકને થતાં મુશ્કેલ પડશે.”

ગાંધીની આંખો આનંદથી ચળાઈ ઉઠી તે કંઈ બોલવા જાય તે પૂર્વેજ હુસેને ફરી બોલવા માંડ્યું.

“માટે મારો વિચાર એ હતો કે પહેલા અનવરને શોધાવવાની કોશિષ કરીએ અને જો તે મળશે અને જ્યારે તેને આ હકીકત માલમ પડશે તો તે વગર કહ્યે ઝુબેદાના હરણુ કન્નારને શોધવા નીકળી પડશે. તેમ છતાં હું પોતે પણ તેને તેના અપમાનના બદલામાં ઝુબેદાને તેની સાથે પરણાવવાનું કહીશ તો તે જરૂર કોઈ પણ ભોગે ઝુબેદાને શોધી લાવશે.”

આ વાક્ય પર જો ગાઝીએ પોતાને ચંલાળવાની ટેવ ન પાડી હોત તો ખુરશીમાંથી કુદી પડતે પણ તેણે ખાસ ઉશ્કેરાવાની ટેવો મુકી દીધી હતી જેથી સ્વસ્થ બેસી રહ્યો. છતાં તેના ચહેરાની પ્રકૃત્તિતા કહીજ રહી હતી કે તેના પર હુસેનખેનના અનવર પ્રત્યેના પશ્ચાતાપે કોઈ ખાસ અસર કર્યો છે.

“એમ છે” ગાઝીએ બનાવટી ગંભીરતા ધારણ કરી ખુલાસો કરતા કહ્યું. “ત્યારે સાંભળો હવે હું ખુલાસો કરું છું કે અસલમાં બર્કને ઉશ્કેરનાર અપણો અનવરજ છે. અને હાલમાં અનવર બર્ક સાથેજ ગુન્ડેગાર પાછળ ગયો છે. આ વાતની કોઈને ખબર ન હતી. અમે તે વાતને બિલકુલ ખાનગી રાખી હતી. ગુબેદાને શોધવાનું કામ અનવર અને બર્ક બંને મળીને કરી રહ્યા છે. આશા છે કે તે બંનેની ભેગી ખુદ્દીથી આ કામ સમય કરતાં પૂર્વેજ ખલાસ થવા પામશે.”

હુસેન—(ખુશ થઈ) હું શું તમે સત્ય કહો છો ? જો એમજ હશે અને થશે તો ચોક્કસ મારી ગુબેદા મને ઘણીજ જલ્દી મળશે. મારો અનવર ગમે ત્યાંથી પણ તેને શોધી કાઢશે (શ્વાસ ખેંચી) જો જીવતી હશે તો.....આહ બિચારા અનવરનો મેં કેવો હડહડતો અપમાન કર્યો છે. કંઈ નહીં. હવે તેને મળવા દો હું તેને તેવા અપમાનનો બદલો વાળી આપીશ

ગાઝી—હવે એક વાત ખાસ ધ્યાનમાં રાખવાની છે. અને તે એ કે અનવર પણુ બર્ક સાથે છે એની કોઈને ખબર ન પડવા પામે. કારણ કે તેમ થવાથી તેઓની સઘળી બાજુ ધૂળમાં મળી જશે.

હુસેન—મલે હું કોઈને ન કહીશ.

ગાઝી—મારો હેતુ નહીંર બેઝને પણુ જણાવવાનો નથી....

ગાઝી આગળ કંઈ કહેવા જતો હતો કે ખારણું ઉઘડ્યું અને ટપાલી લાખલ થયો. એક ઠવર ટેમલ પર નાંખી તે ચાલતો થયો.

ગાઝી ઝડપથી ઠવર ઉંચકી તેને પ્રાડીને અધીરાઈથી વાંચવા લાગ્યો. થોડીજ વારમાં તેની આંખો ખુલાલીથી અગકી ઉઠી જે બેઝ હુસેનબેગથી પણુ ન રહેવાયું અને તેણે સવાલ કર્યો.

“કેમ કેનો કાગળ છે ?”

હુસેન બેઝના સવાલનો કંઈપણ જવાબ વાળ્યા વગર ગાઝી ઘણીજ અધીરાઈથી તે પત્રની લીટીઓ વાંચી ગયો. ત્યાર બાદ બોલ્યો.

“લો બર્ક તો તારસસમાં છે.”

એટલું કહી તેણે પત્ર હુસેનબેઝને આપ્યો જે નીચે પ્રમાણે હતો.

મહેરબાન ગાઝી આહેબ,

સલામ બાદ જણાવવાનું કે મારો ગુન્હેગાર
ધરેકલીનો રહેવાશી નથી, બલકે તારક્સનો છે.
હું લગલગ છેડા પર પહોંચી ચુક્યો છું. આપ
કોઈ વાતની ફીકર કરશે નહીં ખુદા આહશે તો
જુબેદા ઘણીજ જલ્દી આપણને મળશે. જરૂર
પડતાં મદદ માટે લખીશ. વધુ વાર થોભવું પડશે
નહીં. આશા છે કે વધુમાં વધુ ચાર દિવસ બસ
થશે. હાલ જોજ. બી. બર્ક.

હુસેનના આનંદનો પાર ન હતો. બર્કના પત્રે તેને
લમલમ ફતેહમંદીની આશાઓ દેખાડી હતી. છતાં તે શંકા
દૂર કરવા માટે ગાઝી પ્રત્યે ભાલ્યો.

“બર્કના લખાણ માટે તમારો શો અભિપ્રાય છે ?”

“અભિપ્રાય શો ? કોઈ પણ વાતની તેમ સંપૂર્ણ
ખાત્રી થયા વગર તે કોઈને પોતાનો વિચાર જણાવતો
નથી. તેણે સંપૂર્ણ પત્તો કાઢીનેજ કાબજ લખ્યો છે. તેની
ખાત્રી એ પરથીજ થાય છે કે જ્યાં સુધી તે કોઈ ચોક્કસ
નીર્ણય પર આવ્યો નહીં ત્યાં સુધી તેણે આપણા સુદાને
કાગળ લખ્યો નહીં. તેમજ પોતાના ઠેકાણાનીએ ખગર
આપી નહીં.”

“ત્યારે તો હવે નક્કીજ કે ચાલી જુબેદા ચાર નહીં
ને આઠ દિવસમાંએ મને જરૂર મળી જશે.”

“અઠ દીવસ કેમ ? ચારજ દીવસ. બર્ક પોતાની ધારણાની છેલ્લીમાં છેલ્લી સુદૃઢ લોકોને જણાવે છે.....હા પણ સર્વ કામમાં ખુદાની મરજી હોવી જોઈએ, ખુદા ન કરે ને કોઈ એવી અડચણ ઉત્પન્ન થઈ જાય અને રચેલી બાજી ધુળધાણી થઈ જાય. કારણ જે શબ્દ પર આપણે બર્ક વહેંચાયો છે તે ઘણુંજ ચાલાક છે.”

“એમ કે.”

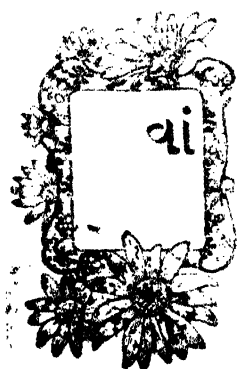
આટલુંજ કહી હુસેને નિરાશાને એક ઉંડા શ્વાસ એચ્ચો અને શાંત થઈ ગયો.

થોડી વાર આમતેમની વાતો કર્યા બાદ હુસેનબેગ રજા લઈ પોતાને મકાને આવ્યો. અને ગાઝી સીગરેટ સળગાવી સાથેના ટેબલ પર પગો લાંબા કરી વિચારોમાં પડી ગયો.

પ્રકરણ ૨ મું.

“ગૂંડનો માર્ગ.”

ચક્ર આપણે જ્યાં ભાગમાં જોઈ આવ્યા કે કાસિમખાને એક પોસ્ટમનને પોતાને વાં નોકરીએ રાખ્યો હતો. જેનું નામ રશીક અમે જણાવી ચુક્યા છીએ.

આ રશીક કાસિમખાનના ખંજલામાં

રહેતા, તમામ ગોઠીઆઓ કરતા વધારે મજતીયા સ્વલાવને અને વાતોડીઓ હતો. અને એજ કારણ હતું કે આજને આજમાંજ સઘળા સાથે મિત્રો માફક વાતચીત કરતો થઈ ગયો. બપોરેજ તે નોકરીમાં રહ્યો હતો. પણ સાંજ સુધી તે બાલુ ત્યાંનોજ કોઈ જુનો માણસ હોય તેમ જણાવા લાગ્યો.

કરીમ અને મોહમદે પણ તેને લોળો અને થોડા ઘણો મુખ જોઈ ખુલ્લો વલણ ધારણ કર્યો અને ઠાઠપણ જાતની અજાણતા રાખ્યા વગર ખુલ્લા દીલે તેની સાથે વાતો કરવા લાગ્યા.

રાત થઈ ચુકી હતી કરીમ અને મોહમદ પોતાની ગંભીરવૃત્તિ છોડી રફીક સાથે તેને અર્ધો ગાંડો સમજી હસી હસીને વાતો કરી રહ્યા હતા.

રફીક આટલો વાતોડીઓ અને હુસમુખ હોવા છતાં કદી કદી ઘણાજ ગંભીર અને હંડા વિચારોમાં પડી ગયો હોય તેમ માલમ પડતો.

અને તેનું કારણ પણ ફક્ત એટલુંજ હતું, કે તેને કાસિમે કરાવેલી જીવલેણ શરત વારંવાર સાંભરી આવતી અને ને વિચારમાં પડી જતો કે “અહીં એવી કંઈ ખાનગી વાતો થતી હશે ? કે જેનો એક શબ્દ પણ બહાર જવાથી કાસિમખાન મને ઠાર કરી દેવાની ધમકી આપે છે.”

વારંવાર રફીકને આમ એકાએક વિચારમગ્ન થઈ જતો

એક માહ'મદે સાદાઈથી પુછ્યું.

“કેમ રફીક તમે કેમ બારંવાર શાંત થઈ જાઓ છો અને ચણાંજ ઉંડા વિચારમાં પડી જાઓ છો ?”

“મને એ વિચાર આવે છે” રફીકે વાત ફેરવી કહ્યું. “કે શેઠે મારા જેવા એક સાધારણ માણસને આટલો ભારે પમાર આપી કયા કામ માટે રોક્યો હશે. હજી સુધી મને કોઈ આજ્ઞા તો કરવામાં આવી જ નથી.”

“ઓહ” માહ'મદે હસીને કહ્યું “એ તો તકદીરની વાત છે સઘળા દીવસો એકજ સરખા જતાં નથી. આજથી તમારા નસીબે પાસું ફેરવ્યું છે. જો કે કાલે તમને ગુફાનું કામ સોંપવામાં આવશે. તોએ તે જોટલું ભારે તો નથી જ.”

“હું ગુફાનું કામ ? (અભયાર્થે) અને તે ભારે નથી ? એક કહેતા હતા કે તમને જેસીજ રહેવાનું કામ છે ?”

હા. ભઈ હા. ગુફાનું એ કંઈ પથ્થર ફોડવાનું કામ નથી. તમે ઉંધું સમજ્યા.”

ભારે ગુફાનું કામ બીજું કેવું હોય છે ?”

“હું જે ગુફાની વાત કરું છું. તે ફક્ત એકજ છે અને તે અમારી માલીકીની છે. જેમાં અમારા કેટલાક કેદીઓ પૂરવામાં આવે છે. અને તે કેદીઓ પર નજર રાખવા માટે તમને નક્કી કર્યો છે.”

(“આનંદની બેપરવાઈ દર્શાવતા) જોહ હું તો સમજ્યો

કે શેઠનો ગુપ્તાઓ ફાડવાનો કંટાળેલ હશે. અને તેઓએ મને તેજ માટે રાખ્યો હશે.”

(“હસીને અશ્કરી કરતાં) બાપો યાર બાપો તમારામાં એટલીએ અક્લ નથી. કે શેઠ કોઈ કંટાળેલ હોત તો માતની ધમકી થા માટે આપત ? શેઠના કામો ઘણાં ભેદી છે.”

“તો (બોળાપણથી) હાલમાં તે ગુફામાં કોઈ છે ?”

“હા છે.”

“કોણ ?”

“તે કહેતા પૂર્વે મને ફરી યાદ અપાવવું પડ્યું કે અહીંની એક વાત પણ બહાર જતા ગુન્હેગારને માતની સજા કરવામાં આવે છે.”

“તમે ખાત્રી રાખો (જરા ડાઘા થતા) શું મને મારા બાળબચ્ચાની ફીકર નથી ?”

“તો ઠીક....સાંભળો ત્યારે. અત્યારે ત્યાં એક સ્ત્રી છે. પણ કોઈ કોઈ વખતે ત્યાં ચાર ચાર અને પાંચ પાંચ માણસો પૂરવામાં આવે છે. તેઓ પર તમનેજ દેખરેખ રાખવાની છે. તમને કાલેજ શેઠ તે ગુપ્તામાં લઈ જનાર છે. અમને એક માણસની સખત જરૂર હતી. સારા નસીબે તમેજ આવી ગયા.....”

મોહનજી એકાએક શાંત થયો. સઘળા બારણા તરફ જોવા લાગ્યા ધીમેથી કાસિમખાન બારણું ખોલી અંદર

હાખલ થયો, અને પાસે આવતાજ કરીમને પુછ્યું.

“કેમ તમે લોકો ત્યાં જઈ આવ્યા ?”

“હાજી પણ ત્યાં બક નામનો કોઈએ માણસ હતરો નથી.”

“હોટલવાળાને પુછવું હતું ને ? કે તમારે ત્યાં કોઈ આદાનનો મુસાફર આજકાલમાં આવી હતરો છે ?”

“હા એ પણ પુછ્યું પણ તેણે જણવ્યું કે હું કોઈને એ વત કદી પુછતોજ નથી.”

“વળતે નામ ફેરવી નાખ્યો હોય ? તારીખના ખાનામાં જોયું ?”

“હા તેમાંએ જોયું પણ કમનસીબે આજની તારીખમાં ચાર પાંચ મુસાફરો હતરો છે,”

“વારું હશે. બીજે કયાંક દેખાયો હતો ?”

“ના”

“વારું આમ આવ.”

એટલું કહી કાસીમ કરીમને ખામુના ચોરડામાં લઈ ગયો અને પૂછ્યું.

“આ રફીકને તપાસ્યો કેવો માણસ છે કોઈ લેદી તો નથીને ?”

“ના ના ઘણોજ લોળો અને સાદો માણસ છે. આપણી લાઈનથી તો તે છેકજ અજાણુ લાગે છે. કસોટી માટે

હાટલના માલેકને પુછવા માટે પહેલા એનેજ મોકલ્યો હતો.
પણ સઘળી હકીકત તેણે ખરેખરી આવી જણાવી.”

“તેની ખાત્રી શું ?”

“અમે પહેલા તેને જણાવ્યું હતું કે અમે તે હાટલવાલા પાસે જઈ જ શકતા નથી. તેના અમારા પર રૂપીઆ નીકળે છે. છતાં તેણે ખરી ખીના અમને જણાવી.”

“પણ તેણે ખરીજ ખીના તમને જણાવી તેની ખાત્રી શી ?”

“તેજ તો હું કહું છું કે તે ખબર લઈ આવ્યો ત્યાર બાદ મોહંમદે આલી ખાલી મને કહ્યું કે “ચાલ ચાલ આપણેજ તપાસ કરી આવીએ હાટલવાળો પૈસા માંગશે તો એક વાયદો વધારે કરીશું. એમ કહી અમે ફરી જઈ ત્યાં તપાસ કરી આવ્યા તો, રફીકે વર્ણવ્યા મુજબજ બોર્ડમાં હતું.”

“ત્યારે હવે રફીક તરફથી ખીવા જેવું કંઈ નથી. તેને સઘળી સમજણ પાડી દેજે સંવારથી ગુમેદા પર દેખરેખ રાખવા માટે તેનેજ મોકલીશું.”

આટલી વાતો બાદ કાસિમ તેજ રૂમમાં મોકલા પોતાના પલંગ પર આડો પડ્યો અને કરીમ બહાર આવી પોતાના ખીબા સાથીઓને સુતાની આજ્ઞા કરી ખુણામાં મોકલા એક કોચ પર જઈ સુતો.

*

*

*

*

સંવાર થતાંજ રેજના નિયમ પ્રમાણે દાટણ પાણી કરી સઘળા જમવા બેઠા. પણ કાસિમખાનની એક ટેવ તરફ રફીકને ઘણો આશ્ચર્ય થયો. નાસ્તો કરી પરવાર્યા બાદ તેણે ખઢીતા ખઢીતા કરીમને પુછ્યું.

“આપણા શેઠ વાસી મોઢેજ નાસ્તો લે છે કે ?”

“હા ચુપં રહો એ ખાનગી વાત છે. તેનું કારણ છે.”

ખાનગી સાંસળતાંજ રફીક ચુપ થઈ ગયો. થોડી વાર બાદ કાસિમે ઉભા થઈ રફીક પ્રત્યે કહ્યું.

“આલો રફીક તમને તમારું કામ સોંપું છું, બાદ રાખજો એક પણ વાત બહાર જતા છવ જશે.”

આટલું કહી કાસિમ રફીકને લઈ પોતાના સુવામાં કોરડામાં ગયો. જ્યાં ગયા પછી તેણે પોતાના પલંગને ખસેડી નીચે પાથરેલા ગાલિયાનો એક છેડો ઉંચક્યો. છેડો ઉંચકતાજ લાકડાની ભોંયમાં એક વાણેક ધંચનું ગોળ કાણું માલમ પડ્યું. કાસિમે બાબુએ સુકેલી એક લાકડી તે કાણામાં ઘાલી જોરથી ધક્કો માર્યો. ધક્કો મારતાજ બાબુ કોઈ નીચે લેરવેલી રૂબ છટકી હોય તેમ અવાજ થયો. અને એક ચોરસ બારણું નિચલી તરફ ઉઘડી ગયું.

રફીક આશ્ચર્યથી આ સઘળું જોઈ રહ્યો હતો. કાસિમે વાંકા વળી અંદરથી એક નાના નીસરણી ઉપર બેંચી બરાબર ગોડવી રફીક પ્રત્યે કહ્યું.

“બુઝો આ નીસરણી પરથી નીચે ઉતરી સર્વથી પહેલાં નીસરણીને બાબુએ મુઠી દેવું. ત્યારબાદ બારણાને ઝટકા સાથે બંધ કરવાથી તે ચાંપમાં (કળમાં) લેરવાઈ જશે. બારણું સંભાળથી બંધ કર્યો બાદ આ રસ્તો દેખાય છે. ત્યાં ચાલવા માંડવું. આ રસ્તો લગભગ એક માઈલ જેટલો લાંબો છે. તેમજ એક મોટી શુદ્ધમાં જાય છે. જ્યાં જઈ તમારે ત્યાં કેદ પુરેલા માણસોને ખાવાનું પહોંચાડવું તે સિવાય દીવસમાં એક જ વખત ખાલી ફેરા પણ મારી તેઓ ના'સવા મટે કોઈ માર્ગ ન બનાવતા હોય તે ખારી-કીથી તપાસી આવવું. હાલ એવી કોઈ જરૂર નથી કારણ કે હાલમાં ત્યાં ફક્ત એક સ્ત્રી છે. અને તે ઘણી મરીબ છે. એટલે ખાલી ફેરા મારવાની કોઈ જરૂર નથી ફક્ત જમણજ પહોંચાડી આવજો.”

“હા આજળ સાંભળો” કાસિમે સંપૂર્ણ સુચના આપતા કહ્યું. “વળતી વખતે બારણું ખોલવા માટે, આપણે આ ઉપરના કાણામાંથી જે હાથાને લાકડી વડે ધકેલીએ છીએ તે હાથાને જોરથી ખેંચજો, એટલે બારણું ઉઘડી જશે. બાદ સીડી ગોઠવી ઉપર આવી, વાંકા વળી સીડીને તેની જગ્યા પર ગોઠવી બારણાને જોડબંધ ઉપર ખેંચજો એટલે તે પૂરી લેરવાઈ જશે. આટલું થયા પછી ગાલીયાને સંભાળપૂર્વક પાથરીને બહાર આવવું. હા પણ આ પદ્ધતિને

ખસેડવાની કંઈ જરૂર નથી. એ તો મેં તમને સઘળું ખરાખર દેખાડવા માટે ખસેડ્યું હતું. તમારે તો પલંગ ખસેડ્યા વગરજ સઘળું કરવાનું છે. અને તેમ કરવામાં તમને કશી ભાતની અડચણ નડશે નહીં. કામણ કે પલંગ જરૂર જેટલું ઉંચું છે.”

આ છુપી દ્વાર જોઈ રહીકે તો છલ્લજ થઈ ગયો. કાસિમે તેના હાથમાં નાસ્તાની થાલી આપી કહ્યું “હો આ નાસ્તો ત્યાં બેઠેલી બાઈને કરાવી સંભાળથી પાછા આવો.”

રહીકે સંભાળપૂર્વક અંદર ઉતર્યો અને કાસિમે મુચબ્યા પ્રમાણે બારણું બંધ કરી ગુફા તરફ ગયો અને કાસિમ દીવાનખંડમાં જ્યાં મોહંમદ અને કરીમ બેઠા હતા આવ્યો.

પ્રકરણ ૩ જી.

“આરાણું એક ચિન્હ.”

સિમખાનની તે અંધારી એકાંત ગુફામાં બાપડી શુભેદાનો ઈશ્વર શિવાય કોઈએ સાથી નહતો. દુઃખથી કંકળતી, રકતી, ટળવળતી, બૂમો પાડતી અને એ ભાન થઈ જતી. તે સારી રીતે જાણતી હતી કે સઘળો દોષ તેના પિતાનો હતો. અને આ સઘળી મુસીબતનું મૂળ કામણ પણ તેજ હતો. એ

તેણે અનવર પર ખોટી આળ ન મુકી હોત. તો તે કહીએ
 ઘર છોડીને જાત નહી. અને જો તે ઘર છોડીને જાત નહી,
 તો કહીએ કેાઈ બદમાશની તેને ઉપાડી જવાની હીંમત
 થાત નહી. થનારું થઈ ગયું. હવે શું? શેતાન યાકુબખાનના
 પંજમાંથી છુટવું, મુશ્કેલ હતું. ગઈ કાલ સુધી તો તેને કંઈએ
 છુટવાની આશા હતી. કારણકે તે સમજતી હતી. કે કાસિમ-
 ખાન જેવા બદમાશને અનવર પી જાય એવો છે. અનવરને
 ખબર પડતાંજ તે તેને શોધવા માટે આકાશ પાતળ એક
 કરી નાખશે. પણ હાય હવે તે સઘળી આશાઓ નાશ પામી
 ગઈ હતી. કારણ કે યાકુબ ખાનની ઘણી વાતો તેણે
 સાંભળી હતી અને તેના ભયંકર કાર્યકર્મોથી તે સારી
 પેઠે જાણીતી હતી. ગઈ કાલ સુધી તે પોતાને પકડી
 લાવનાર વ્યક્તિ તરીકે કાસિમને માનતી હતી. પણ અત્યારે
 તેની તે માન્યતા ખોટી પડી અને તેને પકડી લાવનાર મુખ્ય
 માણસ યાકુબ નીકળ્યો. તે એ વિચારમાં હતી કે યાકુબખાનનો
 સાથી કાસિમખાન તેના મઠાને કેવી રીતે આવી શક્યો
 અને કઈ તરફીએ તેના રૂમમાં દાખલ થઈ પોતાને ઉંચકી
 લાવવા પામ્યો હશે? વઝીર એગ માટે તેને તલમાત્રે શંકા
 નહતી. અલબત્ત અનવરના વહેમ ખાતર તે કોઈ કોઈ વખત
 નઝીર માટે વિચાર કરતી પણ તે તેને અશક્ય લાગતું. કારણ
 કે નઝીર બનાવવાળી રાત્રીએ તેના પિતાના ચોરડામાંજ

સુતો હતો. એટલે તેના હાથે તે કામ થવું અસંભવિત હતું.

ગમે તે હો પણ અત્યારે ઝુબેદાએ નકકી માની લીધું કે આ કામમાં નહીરનો બિલકુલ હાથ નથી. અને યાકુબ-ખાનની ટોળી સાથે તેને કોઈ સંબંધ નથી.

કેદ પકડાયાને હજુ પુરાં ચાર દીવસ પણ થયાં નહતાં પણ ઝુબેદાને તે ચાર વર્ષો સમાન લાગ્યા. દુઃખના લાંબા દીવસો કેમે કરીને કપાતા નહી. યાકુબખાનને જોયા પછીતો તે વધારે દુઃખી થઈ ગઈ. કારણ તેને માટે સઘળા રસ્તા બંધ થઈ ગયા હતા. યાકુબ જેવા ભયંકર માણસના પંજ-માંથી છુટવું, પુર્વનો સુર્ય પશ્ચિમમાં ઉગવા જેટલું અસંભવિત હતું. બીજી તરફ તેની ઇચ્છાને આધિન થવું એ પણ બની શકે તેમ નહતું. જેથી અત્યારે તે અંતઃકરણ પૂર્વક મોતને ભેટવા તત્પર હતી.

હવે મોત માટે પણ યાકુબે તેને ખાત્રી આપાવી હતી. કે “હું તને એકદમ મારીશ નહી. પણ અનેક બાતના વાસદાયક દુઃખો આપી તને બદસુરત કરી છોડી મુકીશ.” જેથી તે વધુ નિરાશ અને કાયર થતી. આપવાત કરવાના અનેક પ્રયત્નો તે કરતી પણ વ્યર્થ. યાકુબે એકે ચિજ ત્યાં એવી છોડી નહતી કે જે વડે ઝુબેદા આપવાત કરી શકે. લાચાર થઈ ઇશ્વર પાસે વાચનાઓ કરતી કે “હે ખુદા મને યાકુબની ઇચ્છાઓને આધિન થતાં પડેલાં મોત આપજે, અને જ્યારે

મારું હૃદય આત્મા આ શરીર ત્યાગ કરે તે પૂર્વે મારું હૃદય અનવરતું નામ પોકારી પોતાની આલ મંધ કરે.”

જે કે ઝુબેદાની તમામ આશાઓ બિલકુલ નાશ થઈ ચુકી હતી. તો પણ ગઈ કાલે જ્યારે રશીકે એ ત્રણ વખત તેનું જમણ લઈને આવ્યો ત્યારે તેની નિરાશાઓના વાહનાઓમાં આશાનો એક ઝાંખો સૂર્ય પ્રકાશ્યો. એટલે તે રશીકની વર્તણૂક પરથી સારી રીતે સમજી શકી હતી. કે “આ નવા પુરૂષને મારા પર ઠ્યા ઉપજી છે. અને તે એ ત્રણ વખત મને કંઈ કહેતા કહેતા અચકાઈ ગયો છે.” બલ્કે એકાદ વખત તો ઝુબેદા ચોકખી રીતે દેખી શકી કે રશીકનું હૃદય એકદમ ઘ્યાથી હલસાઈ આવ્યું છે. અને તે કંઈ કહેવા માટે ઘણો આતુર છે પણ કોણ જાણે કંઈ બીકથી અને કોના ધાકથી તે તેમ કરી શકતો નથી.”

અમે તે હો પણ અત્યારે એટલું નક્કી કરવું પડશે કે રશીકના આવ્યા પછી ઝુબેદાના હૃદયમાં છુટકારાની મંદ મંદ છાયાઓ પ્રગટી નીકળી હતી.

કેદમાં ઝુબેદાનો આજે ચોથો દીવસ ચરૂ થયો હતો. પણ તેની મુખાકૃતિ એટલી બધી બગડી ગઈ હતી કે જાણે તે ચાર વરસની બીમાર છે. આંખોમાં ડોળાં ઉંડાણ સુધી ઉતરી ગયાં હતાં. ચહેરાની રોનક ફીકાશ મારી ગઈ હતી. જખમી આંગળી, કે જે તેણે અનવરતો પત્ર મળ્યા બાદ તેની

વિયોગતા ન સહન થવાથી કરડી ખાધી હતી, તેમાં વેદના વધી રહી હતી. હૃદયના ધબકારા સાથે તેમાં પણ હર્ષ જોર કરી રહ્યું હતું.

એકદમ કાયર થઈ ઉભી થઈ ગઈ, આપઘાત કરવાના મકકમ ધરાવા પર આવી જઈ આમ તેમ જોવા લાગી, કંઈ જાણ્યું નહીં. ખુણામાં પડેલા એક પથ્થર પર નજર પડી, તરત ત્યાં દોડી જઈ અને માથું અફાળવા લાગી.

આખર કરો તો સ્ત્રી જાત. ક્યાં સુધી હીમ્મત ચાલે ? અને એકવાર હીમ્મતએ ચાલે પણ સહન ક્યાંસુધી થાય ફક્ત બેજ ટકકરો પથ્થર સાથે માયાં કે માથું સુન્ન પડી ગયું, બેભાન થઈ ભોંયપર પડી.

હસ મીનિટ બાદ ભાન આવ્યું, તો તેને લાસ થું થાય છે કે જાણે કેઈ પુરૂષ તેનું માથું પોતાના ખોળામાં રાખી ધીમે ધીમે હવા નાખી રહ્યો છે. સમજી ગઈ કે ચાકુબખાન છે એકદમ કોષે લરાઈ ઝટકા સાથે ઉઠી બેઠી, અને કંઈપણ કહેવા જાય તે અગાઉજ તેની જીભ તાળુએ ચોટી ગઈ, પાપાણની જડ મૂર્તિ મફક રથાંલિન થઈ ગઈ. ફરી આંખોમાં ઘેન આવવા માંડી, વહેમ ભયાં શબ્દોમાં ફક્ત એટલુંજ બોલી પૂનઃ બેભાન થઈ કે:—“કોણ વડાલા અનવર” ???

અનવરે ઝટ બાણમાં મુકેલા માટલામાંથી થોડું પાણી

તેણી પર છાંટયું થોડી વાર પછી લાન આવતા તે પહેલાં
તો તેને વહેમની નજરે એકકી ટસે જોતી રહી અને જ્યારે તેને
ખાત્રી થઈ ગઈ, કે સામે બેઠેલી વ્યક્તિ વેશધારી ચાકુબની
નથી પણ અનવરનીજ છે. ત્યારે એકદમ હર્ષવેશમાં તેને
લેટી પડી.

ચાર દીવસ પછી મળેલા આ પ્રેમી જોડાને ચાર વર્ષ
બાદ તેઓ એક બીજાને લેટયા હોય તેમ લાસવા લાગ્યું
તેઓના મનની આ વખતે શી હાલત હશે તે વર્ણવ્યા
કરતા ધારીજ લેવી વધુ ખહેતર ગણાશે.

ફેટલીક પળો તેઓ એવીજ રીતે એકબીજાને વળગી
રહ્યા. થોડીક પળો મુખી બંન્નેથી કંઈજ બોલાયું નહીં. છેવટે
બુબેદા બોલી.

“રવનામાંએ ન જોએદો બનાવ આજે જોયો. શું
તમે ખરેખર અનવરજ છો? અને અનવરજ છો તો અહીં
કેવી રીતે આવ્યા??”

અનવર—(હસતા) કેમ અનવર મારે આ જગ્યામાં
આવવું અશક્ય છે એમ?

બુબેદા—અશક્ય તો નહીં. પણ આ જગા અસંભવીત છે.

અનવર—ગઈ કાલે જમણુ લઈને આવેલા પુરુષ,
“રફીક” ને ઓળખે છે?

બુબેદા—(શંકાને મગજુત કરતાં) ઓળખતી તો નથી.

પણ તેની હીલચાલ પરથી એટલું સમજી શકી છું કે તે આપણાજ પક્ષનો માણસ છે.

અનવર—આટલુંએ સમજી શકી ખરી ? તે આદાનનો એક બાહોશ ડીટેક્ટીવ છે, તેનું. ખર્ડ નામ ગાંઝી છે પણ પિતાશ્રી અને નઝીર બેન વિગેરેને તેનું નામ ખર્ડ જણાવવામાં આવ્યું છે અને જે ખરો ખર્ડ છે. તે ગાંઝીના વેપમાં આદાનમાં છે. આ સુધખાનું કારણ એટલુંજ છે કે ખર્ડને નઝીર અને કાસીમખાન વિગેરે સારી રીતે જાણે છે, કે તે નવોજ નોકરીમાં રહ્યો છે. એટલે જોઈએ તેવો હુશીયાર હશે નહીં. ને હતુંએ એમજ. પણ ગાંઝી સાથે મારી ઠીક ઓળખાણ હોવાથી તેનેજ આ કામમાં તકલીફ લેવાનો આગ્રહ કરી, ખર્ડના વેપમાંજ બહાર પડવાનું સમજાવ્યું. અને તેવીજ રીતે હું પણ તેમને છુપી રીતે મદદ કરવા લાગ્યો, ગાંઝી નઝીરની પાછળ અને હું ગાંઝી પાછળ એમ કરી અમે બંને અહીં સુધી આવ્યા, જો કે મારી તેની અનેક વખત વાતચીત થતી રહેતી, પણ તે ઘણીજ ખાનગી રીતે. અહીં આવ્યાના બીજેજ દિવસે પોસ્ટ માસ્ટરની મદદથી ગાંઝીએ પોસ્ટ મેનનો વેપ લીધો, અને કાસીમખાનનાં મકાનમાં નોકર તરીકે દાખલ થયો.”

અનવરનું આ વર્ણન સાંભળી જુએદા કેટલીક પળ માટે શાંત થઈ ગઈ પણ તરત કંઈ યાદ આવતાં મોટી,

“વારૂં વહાલા હવે જલ્દી અહીંથી ચાલ્યા જાઓ ગાઝી ક્યાં છે ?”

અનવર—ગાઝી તો બારણા પર હલો છે. પણ તું કેમ જલ્દી જવાનું કહે છે ? ? કાસિમખાન અત્યારે આવે એમ નથી તે બજારમાં ગયો છે.

ઝુબેદા—કાસિમ માટે બીક નથી, પણ પેલો યાકુબ વધારે...

“હે યાકુબ..... ? ? ?” અનવરે એકદમ ખુશ થતાં કહ્યું. ત્યારે હું ટકીના મહાન બારવટીયા યાકુબખાનની શુક્રમાં આવી પહોંચ્યો છું એમ !”

“હા વહાલા, આ તેજ દુષ્ટની શુક્ર છે તમે જલ્દી અહીંથી પલાયન થઈ જાઓ.”

“વારૂં ભઈ છું, કાલે તને પણ છોડવી જઈશ.”

અનવરની ખુશાલીનો પાર ન હતો. તેને એટલું પણ લાન ન રહ્યું કે ઝુબેદાને એકાદ ચુંબન લે. આખા એશિયા માઈનરને ધ્રુમવી મુકેલા બદમાશને પોતાના પંજમાં સપડાવાની આશાએ તેને હર્ષવિલો બનાવી દીધો, અને તે એકદમ ઝડપથી બહાર નીકળી ગયો. ઝુબેદા બીચારી જોતીજ રહી ગઈ.

પ્રકરણ ૪ થું.

“બકનો પ્લાન.”

તાના પ્રવાસનો લગભગ એક ત્રીયાંશ જેટલો ભાગ વટાવી સુર્ય ધીમે ધીમે આગળ વધી રહ્યો હતો. લોકોના ધંધા રાજગારો હવે સંવાર જેટલા બેસબંધ ચાલુ ન હતા, પણ ઘણાંજ ઘટ્ટી જવા પામ્યા હતા, લાગ્યેજ અકકેક કે બખ્ખે ઘરાકો અમુક અમુક દુકાનોએ સોદો લેતા જણાતા હતા. આખું તારસસ શહેર કે જે મુખ્યત્વે બહારગામના વેપારીઓનીજ આવજાને વીધે આબાહ જણાતું અત્યારે શાંત પડી ગયું હતું. હોટલવાળાઓ બપોરના જમણુ માટે તૈયારીઓ કરતા માલમ પડી રહ્યા હતા, અને કામકાજમાં ગુંધાઈ રહ્યા હતા.

વધુ કરીને સ્ટેશન તરફ તો શહેર કરતા પણ બમણી શાંતી આ સમયે રહે છે. કોઈ પણ ગાડી આવવાનો અત્યારે ટાઈમ ન હતો. સ્ટેશનની આ બાજુએ આવેલી પેટ્ટી હોટલ કે જેમાંથી કાસિમખાન બહાર નીકળ્યો હતો. અને જેની પૂંઠ બકે નજીર સમજી પકડી હતી, જેમાં તેને પાછળથી તે પુરુષ માટે નજીરનો નોકર હોવાનો વહેમ પડ્યો હતો.

આ હોટલમાં અત્યારે તેનો માલિક અને બે ત્રણ નોકરો શાંત બેઠા માલમ પડતા હતા. અલબત્ત બહાર ગામના ઉતાડ્યો માટે બાંધેલા રૂમોમાં યાહુદી તેમજ યુરોપિયન વેપારીઓ બેઠા બેઠા પોતાના ધંધા પાણીને લગતી વાતચિત કરી રહ્યા હતા. જેમાંથી છ નંબરના રૂમમાં બેઠેલા ત્રણ શખ્સો આપણી અગત્યના છે.

આ ત્રણ શખ્સોમાંથી જાણે એક તો સર્વ વાતે મુસલમાન જેવો છે. પણ એક કે જેણે પોલિસ ઓફીસરના કપડા પહેરેલા છે. ફક્ત વાતચિત પરથી યાહુદી હોય એવો લાગ્યો હતો, કદાચ વાંચક તેને ઓળખતા ન હશે જેથી જણાવવાની અવશ્યકતા છે કે તે તારસસના સી, આઇ, ડી ખાતાનો ઇન્સ્પેક્ટર આપ્રાહામ છે.

બાકીના બે મુસલમાનો એક વૃદ્ધ ઉમરનો, ફ્રેંચ દાઢીવાળો, કોઈ પ્રતિષ્ઠિત પૈસાદાર હોય એમ તેના પોષાક પરથી જણાઈ રહ્યો હતો. જ્યારે બીજો આઘેડ વયનો સાધારણ સ્થિતીના દેખાવવાળો હતો.

આ ત્રણે પુરૂષો અહીં બેઠા બેઠા ઘણેજ ધીમે સ્વરે કંઈ વાતો કરી રહ્યા હતા, એકાએક આપ્રાહામ પોતાની જગ્યા પરથી ઉઠી બારણા બહાર ગયો. અને આમ તેમ એક, પૂનઃ અંદર આવી બેઠેલાઓ પ્રત્યે બેઠ્યો.

“હવે શાંત થઈ જાઓ, આપણા ગુન્ડેગારનો આવ-

વાનેા સમય થઈ ચુક્યો છે.”

સઘળા શાંત થઈ ગયા આપ્રાહામે હાંટલના નોકરને બોલાવી કહ્યું.

“આ બારણું બંધજ રહેવા દે, અને કોઈ આવીને પુછે, કે અંદર કોઈ છે? તો કહેજે કે કોઈ નથી. અમે અંદર બેઠા છીએ છેવટ સુધી કોઈને જણાવતો નહી.”

નોકર “બહુ સારું” કહી ત્યાંથી બહાર નીકળી ગયો. ત્રણે શાંત રીતે ગુન્હેગારની આવવાની વાટ જોવા લાગ્યા, થોડીવારની શાંતી બાદ આપ્રાહામે પેલા આવેડ ઉમ્મરના પુરૂષ પ્રત્યે કહ્યું.

“કેમ મી. ગાઝી હજી આપણો ગુન્હેગાર આવ્યો નથી, મી. બર્કે મને જણાવ્યું હતું કે તે બપોરની ગાડીમાં આદાન જનાર છે. બર્કેનો પલાન તો કદાચ તે બાણી ગયો નહોત્ય ?”

“ના તેમ થવું અશક્ય છે. બર્કે સઘળું કામ ચીઠ્ઠી દ્વારા કર્યું છે. એટલે કોઈને વહેમ શુદ્ધાએ જાય એ અસંભવીત છે. કદાચ ગુન્હેગાર લેટ થયો હશે.”

“વેલ, મી. હુસેન બેગ.” આપ્રાહામે વૃદ્ધ જેવા દેખાતા પુરૂષ પ્રત્યે કહ્યું. “તમારે બર્કેની સુચના મુજબ ગુન્હેગાર રૂમ નં. ૫, માં એટલે બાબુના રૂમમાં દાખલ થાય ત્યાર પછી બહાર નીકળી ઉભા રહેવાનું છે. અને ગુન્હેગારના બહાર નીકળતાજ અમને ઇશારો કરવાનો છે.”

હુસેન—પણ હું ગુન્હેગારને ક્યાં ઓળખું છું ?

આબ્રાહામ—બહેં લખ્યું છે કે તમે તેને ઘણીજ સારી પેઠે ઓળખો છો.

“હું.....ગુન્હેગારને સારી.....?”

હુસેન ગુંચવાઈને આગળ સવાલ કરવાજ જતો હતો કે બહાર ઠાંઈના પગલાં સંભળાયાં અને અબ્રાહામને તેને એકદમ હાથના ઇશારે રોકી દીધા.

તરત બાજુના રૂમનું બારણું ખોલવામા આવ્યું હોય તેવો અવાજ થયો, અને હવે પેલા પગલાનો અવાજ બાજુના રૂમમાં પ્રવેશ્યો.

સુચના મુજબ તરત હુસેન બહાર નીકળી ઉભો.

અહીં આટલું જણાવવાની ખાસ જરૂર છે કે આપણા બાહોશ ડીટેક્ટીવે આ સધળી તૈયારીઓ ઘણીજ સેદ્ધ ભરી રીતે કરી હતી. હુસેનબેગના આશ્રયને પાર નહતો. તે પળે પળે વધુને વધુ ગુંચવણમાં પડી રહ્યો હતો તાર-સસના ઇન્સ્પેક્ટર આબ્રાહામને બહેં ફકત એટલું જણાવ્યું હતું કે “તમે તમારા બે છુપી પોલીસોને છુપા વેષમાં લાવી સ્ટેશનની હાંટલ બહાર ઉભા રાખી, તમે રૂમ નં ૬ માં આદાનના સી. આઈ. ડી. ઇન્સ્પેક્ટર મી. ગાઝી એક વૃદ્ધ સાથે તમારી રાહ ભેટા ભેટા હશે તેઓને જઈ મળજો.”

જેથી આબ્રાહામ પોતે પણ બર્કનો સંપૂર્ણ પ્લાન

જાણુતો નહતો. જ્યારે ગાઝીને સઘળો હકીકત જાણીતી હતી. થોડી ઘણી તે પોતાની અકકલથી કરી શક્યો હતો. અને થોડી ઘણી બર્કે તેને ચીઠ્ઠી દ્વારા જણાવો હતી. જેમાં આદાન આવવા માટેની પણ સઘળી મુચના એટલે કયા દીવસે, કયા સમયે, અને કઈ જગ્યાએ આવી થોભવાનું વિગેરે સ્વીસ્તર જણાવ્યું હતું. સાથે સાથે ખાસ તાકીદ કરી “હુસેન બેગ” ને પોતાની સાથે લાવવાનું તેમજ નઝીરબેગનું નામ તેનાથી છુપું રાખવાનું જણાવ્યું હતું. નઝીરનું નામ છુપું રાખવાનુંએ મુખ્ય કારણ એ હતું કે રખેને બાજી બગડી જાય નઝીરબેગનો રીવાજ હતો કે તે પોતાનો કાસિમખાનનો વેષ આ હોટલમાં આવી બદલી નાખતો અને ત્યાંથી નઝીર બેગનો વેષ ધારણ કરી આદાન જતો, તેમજ પોતાના રૂમમાં દાખલ થયા પૂર્વે આગુખાગુના રૂમો માટે જોઈતી તપાસ કરી લેતો. પણ આજે કુદરતી રીતે લેટ થવાના કારણ તેમ કરી શક્યો નહી અને લાગ-લોજ રૂમ નં. ૫, માં દાખલ થઈ કાસિમખાનનો વેષ શાદીનાખી, ખાસો નઝીરબેગ બની બહાર નીકળ્યો.

જેવેજ તે બહાર નીકળ્યો કે હુસેનથી આશ્ચર્યપૂર્વક બોલાઈ જવાયું “કોણ નઝીર.....”

પણ તરતજ નઝીરે એક છલાંગ મારી હુસેનના મકસ્તમાં એવી જોરથી એક મુકકો લગાવ્યો કે તે તમ્મર ખાઈ લોંચ પર પડ્યો.

તરત નઝીર બારણા તરફ નાઠો પણ લાગલાજ મહારથી
એ માણસો પિસ્તોલ લઈ તેની તરફ ધસી આવ્યા. આ
બાણ અંદરથી ગાઝી અને આબ્રાહીમ આગળ વધી તેને
ઘેરી લીધો.

હુસેનમેજ જમીન પર પડ્યો પડ્યો અચરજથી આ
સઘળું જોઈ રહ્યો હતો. નઝીરને ધરેકલીને જ લે તારસસમાં
જોઈ અને તે પણ ગુન્હેગારનીજ જગ્યાએ જોઈ તેના
આશ્ચર્યની સીમા રહી નહોતી. આબ્રાહીમે તરત આગળ
વધી તેને ઉભો કર્યો સઘળા તે તરફ જોવા લાગ્યા, જે
તકનો લાલ લઈ નઝીરે પૂરી એક છેલ્લો પ્રયત્ન કર્યો અને
યાહોમ બારણા આગળ ઉભેલા પોલિસો તરફ ધસ્યો
પણ.....પણ તરતજ ગાઝીએ વિખરાયેલા સિંદ માફક
છલાંગ મારી તેના પગમાં એક એવી જોરથી લાત મારી કે
તે ઉછળીને એટલી જોરથી ભાંય પર ઉંધો જઈ પડ્યો કે
કપાળ કુટી ગયું.

ફકત એજ પગમાં આ સઘળો ખનાવ ખની ગયો.
તેમ છતાં જો ગાઝી જરાએ મોડા થઈ જાત તો તરત પેલા
પોલિસો તેને પિસ્તોલ મારી ફેંટ અને તે ઠાર થઈ જાત.

હુસેને પહેલ વહેલી વખતે જ્યારે નઝીરને રૂમ નં.
૫, માંથી નીકળતો જોયો ત્યારે પણ તેને સંપૂર્ણ ખાતરી ન
હતી. અને તેથીજ તે અંદર બેઠેલા ગાઝી અને આબ્રાહી-
મને ઇશારો કરતા પહેલા અચાંમથી બોલી ઉઠ્યો. “કાણ

નઝીર ? ” પણ ત્યારે માથામાં મુકકો પડ્યો ત્યારે તેને સંપૂર્ણ ખાતરી થઈ ગઈ, કે નઝીર ખરેખર જ બદમાશ હતો. નઝીરે આમ અચાનક રીતે તેને આટલી બધી હોસ્તી હોવા છતાં હુમલો કેમ કર્યો હશે, તેનું કારણ એ શિવાય બીજું શું હોઈ શકે કે તે હુસેનને આ બસંતવીન જગામાં અને આવી અચાનક રીતે આવેલો ભેઠ કળી ગયો. અને આવી બનેલું ધારી છટકવાનો છેલ્લો પ્રયત્ન કર્યો.

ગમે તેમ હો પણ ત્યારે નઝીર હુસેનના હાથમાં સપડાઈ ચુક્યો હતો. હુસેન તેને ગુસ્સાની દૃષ્ટિએ ભેઠ વારવાર કહી રહ્યો હતો, “બદમાશ પેટમાં, ઘુસીને જાગ પાથરી કેમ ?”

નઝીર શાંત રીતે નીચે ડાકું કરી ઉભો હતો આપ્રા-હમની આજ્ઞાથી તેને હાથકડીમાં પહેરાવવામાં આવી તેમજ થાણામાં મોકલી દેવામાં આવ્યો.

બદમાશ નઝીરને થાણામાં મોકલ્યા બદ હુસેને હાટ-લવાળા નોકરને ત્રણ કપ કાફીનો ચોર્ડર આપ્યો અને ત્રણ ફરી તે રૂમમાં જઈ બેઠો.

ચોર્ડીવારમાં નોકરે કાફીના કપો લાવી ટેબલ પર મૂક્યા. અપ્રાહામે કપ હાથમાં લેતા નઝીર પ્રત્યે કહ્યું.

“આલો મૂખ્ય બદમાશ તો પકડાઈ ગયો હવે કોણ કોણ બાકી છે ?”

આ સવાલપર ગાંઝીને, બર્ડે મોકલેલા કાગળને ફરી એકવાર કાઢી વાંચી જવાની ફરજ પડી જે તે મનમાં ખાનગી રીતે વાંચી ગયો. તે પત્રની અગત્યની લીટીઓ આ પ્રમાણેની હતી:—

.....નગીર અને કાસિમ બન્ને એકજ માણસ છે. એમ કોઈને ન જણાવતા છેવટ સુધી છુપું રાખજો. કારણ કે આપણને અનવર વિષે અત્યારે કંઈ પણ જણાવવું નથી. માટે “કાસિમખાન બહારગામ ગએલો હોવાથી અનવર તેની પૂઠે પડ્યો છે.” એમ જણાવજો. જેથી આપણા બન્ને હેતુ પોપાશે એક તરફ અનવરએ છુપો રહેશે, અને બીજી તરફ કાસિમએ છુપો રહેશે. યાકુબ માટે કોઈ તમને સવાલજ કરનાર નથી માટે તેનું સમય આવ્યે જોઈ લેવાશે.....

ગાંઝીએ ઉપરની લીટીઓ ખાનગી રીતે વાંચી કાગળ ગજવામાં મુકતો બોલ્યો.

“હજુ મુખ્ય બદમાશ ખાડી છે. અને તે કાસિમખાન છે.”

“ત્યારે કાસિમખાનની બદમાશી માટે પણ જોઈતા પુરાવાઓ તો જોઈશેજ.” આબ્રાહામ કહ્યું.

(ગાંઝી ઉંધુ સમજાવતા) તે છે. (બીજા સવાલનો જવાબ આપતા) કાસિમ શિવાય તેના બે ત્રણ સાથીઓને પણ પકડવાનું લખ્યું છે.

આબ્રાહામ—ત્યારે તે સઘળા એકી સાથેજ પકડાઈ જશે.

ગાંઝી—ના કાસિમને તો અનવર પકડી લાવશે કારણ કે તે બહાર ગામ ગયો છે.

આબ્રાહામ—(જાણતો ન હોવાથી) અનવર કોણ ?

ગાંઝી—(હુસેન તરફ આંગળી બતાવી) એમનો પાલક પુત્ર.

આબ્રાહામ—ત્યારે કાસીમ હાલ તારસમાં નથી ?

ગાંઝી—(હુકમાં બતાવી) ના, ચાલો હવે આપણને જલ્દી અહીંથી ઉપડી જવું જોઈએ નહીંતો પેલા બદમાશો ત્યાંથી છટકી જશે (સલાહ કરતા) તમારા માણસો ક્યાં છે?

આબ્રાહામ—રસ્તામાંથી લઈ લઈશું.

ત્રણે કોંઈ પી ચુક્યા હતા એટલે ઉભા થયા અને કાસિમખાનના અંગૂઠા તરફ રવાના થયા. રસ્તામાં થાણું આવતા આબ્રાહામ એ વધારે છુપી પોલીસોને સાથે લઈ લીધા.

પ્રકરણ ૫ મું.

“બીબા વધુ ગીરફતાર.”

ક

રીમ, મોહમ્મદ અને રફીક બેઠા બેઠા વાતો કરી રહ્યા હતા. રફીક લાંબા લાંબા ગપાટા હાંકતો. અને તેઓ બંનેને ખુશ કરતો. રફીક અને તેઓ વચ્ચે એટલી સારી દોસ્તી મંઘાઈ ગઈ હતી. કે જાણે તેઓ વર્ષોના મિત્રો

હોય એમ માલમ પડતું. રફીકના મહેરા પર આજે રોજ કરતા વધુ આનંદ માલમ પડી રહ્યું હતું. અને આજે તે રોજ કરતા વધુ ખુશ જણાઈ રહ્યો હતો. તેની વાતોમાં મોહમ્મદ અને કરીમનું દીલ પણ એટલું ખુશ લાગી ગયું હતું કે તેઓ સઘળા કામ છોડી એક ચીતે તેની વાતો સાંભળી રહ્યા હતા.

એકાએક ખારણા પાસે ખખડાટ થયો અને ખારણું ઉઘડ્યું. ત્રણેની નજર ખારણા તરફ જતાંજ થંડા થઈ ગયા એકાએક પોલીસની ઘાડ આવેલી જોઈ તેઓના હોશ કોશ ઉડી ગયાં. કરીમ અને મોહમ્મદ કોઈપણ જાતની કેશીય કરવા બંધ તે અગિય અગ્રાહામે ભારે અવજમાં કહ્યું.

“એક ડગલુંએ આગળ પાછળ થના ઠાર થઈ જશે. (પોલીસો તરફ પ્રરી) બેડી પહેરાવો આ ત્રણેને.”

આ સાંભળી રફીકે સ્મિત કરતા કહ્યું. “સેવક ડીટેકટીવ બર્ક છે.”

બર્કનું નામ સાંભળતા ગાંઝી દંગ થઈ ગયો. બર્કની અહેરો બદલવાની અદભુત પદ્ધતિ માટે તેને હદ વિનાનો આશ્ચર્ય થયો. બર્કે અજબજાતના વસ્ત્રો ધારણ કર્યા હતા. તથા તેજ અમલ દાઢી અને ખુખસુરત ગૌરવર્ણ રંગપર પ્રકટ “મેકઅપ” દ્વારાજ નાક નકશે. એવીતો ખુબીથી ફેરવી નાખ્યો હતો કે ગાંઝી ડીટેકટીવ હોવા છતાં ડીટેક-

ટીવને ન ઝોળખી શક્યો. તરત તેણે આશ્ચર્ય સાથે સામાશી આપતા કહ્યું.

“ખરેજ તમે વેપ બદલવામાં હુદની ખુબી રાખો છો ?”

બર્ડે આનો જવાબ ખાત્રી હાસ્યમાંજ આપ્યો. હુસેન અને આપ્રાહામ તેને ટીકી ટીકીને જોઈ રહ્યા હતા. બર્ડે હસ્તા હસ્તા આપ્રાહામને મશકરી કરતા કહ્યું.

“વેલ મી. આપ્રાહામ, હવે પેલો તમારો બહુગર મણુ પકડાય છે, કે જે રસ્તામાંથીજ અદ્દર જેમ થઈ જતો હતો.”

આપ્રાહામને શાંત રહ્યા વગર છુટકોજ નહતો કારણ હવે તેને બર્ડની ફરક ફતેહ માટે નકકી ખાત્રી થઈ ચુકી હતી. હાસિમખાન ગમે તેવો બહુગર હોય તોએ બર્ડના પંજામાંથી છટકી શકતો નથી એમ તે નકકી માનતો થઈ ગયેલો હોવાથી, સ્મિત હાસ્યમાંજ જવાબ વાળ્યો.

“તેની બહુગરી તમારી પાસે ક્યાં ચાલે એમ છે ?”

પોલિસો મોહમ્મદ અને કરીમને બાંધી ચુકેલા હોવાથી બર્ડે આપ્રાહામ પ્રત્યે કહ્યું.

“આ લોકોને થાણા પર મોકલી દો. અપણે જુબેદા પાસે જઈએ.”

આપ્રાહામ તેઓને થાણામાં લઈ જઈ પુરવાની આજ્ઞા કરતા બન્ને પોલિસો ત્યાંથી રવાના થયા અને બર્ડ તે ત્રણેને લઈ બાબુના રૂમમાં ગયો જ્યાં બર્ડે હાસિમનો પલંગ ખસેડી ગાલીચા નીચેની ચાંપ છટકાવી બારણું ઉઘાડ્યું જે જોઈ

સઘળાની અજાયબીનો પાર ન રહ્યો તેમાં આપ્રાહમ તો કંઈ કહીજ શકતો નહતો તે શરમાઈ રહ્યો હતો કે આટ આટત્રી વખતે આ બંગલાની બારીકમાં બારીક તપાસ કર્યા છતાં આ છુપું બારણું તે કેમ શોધી શક્યો નહીં ?

તેવીજ રીતે હુસેન અને ગાઝીનીએ હાલત હતી બારણું ઉઘાડ્યા પછી ચારે જણા અંદર ઉતર્યા અને ભોંયરાનો માર્ગ લીધો.

ખિચારો હુસેન તો દીંગ જેવો હતો તેની આશ્ચર્યતા એટલી બધી વધી ગઈ હતી કે તે એક શબ્દ પણ બોલી શક્યો નહીં અને બોલી શકશે એ નહીં. “જુબેદાનું” આદાનથી તારક્ષમાં હરણુ થઈને આવવું, સદગૃહસ્થ જેવા દેખાતા નઝીરનું દુષ્ટમાં ફેરવાઈ જવું, બર્ક જેવા માણસનું બદમાશોના ઘરમાં જીવના જોખમે દાખલ થવું વિગેરે તેને ડગલે અને પગલે આશ્ચર્ય ઉપજાવી રહ્યા હતા.

ભોંયારામાં રસ્તો માઈલ જેટલો દુર હતો, હુસેનને ગ પોતાની પુત્રીને મળવા માટે એટલો બધો આતુર હતો કે પુછવાની વાત નહીં. તેનું વારંવાર સઘળાથી જુદો પડી આગળ વધી જવું સામેત કરી રહ્યું હતું કે તે જુબેદાને સર્વથી પહેલા મળવા માંગે છે.

એકાએક અનવરની યાદ આવતા તેણે બર્કને પુછ્યું.

“મારો અનવર ક્યાં છે ?”

બર્ક—તે કાસીમખાનને પકડવા માટે કેનિયા ગયો છે.

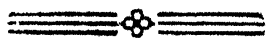
હુસેન—કેમ કાસીમખાન કોનિયામાં રહે છે જોમ ?

બર્ક—કોણ જાણે, (વાત ઉઠાવતા) તે મને કહી ગયો છે કે કાસીમ કોનિયામાં છે. અને કાલે હું તેને પકડી સીધા તારસસની કોર્ટમાંજ હાજર થઈશ.

“મી. બર્ક” આગ્રાહામે થઈ કયું “મી. બર્ક” તમે અત્યાર સુધી અનવરને મારી સાથે કેમ ન મેળવ્યો ?”

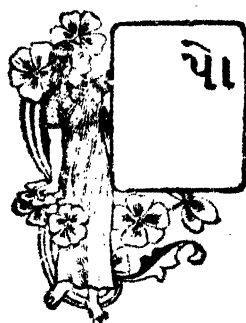
બર્ક—તેમાં એક હેતુ હતો અને તે એ કે નજીર જોમ અનવરને સારી રીતે ઓળખતો હતો. જેથી તેનું મારી સાથે રહેવું. તેને ચેતવવાના કારણ સમાન હતું.

આગ્રાહામ શાંત થયો. થોડીવાર પછી ચરે જણુ જુમેદા પાસે આવી પહોંચ્યા.

પ્રકરણ ૬ હું.

“જુમેદાનો છુટકારો.”

તાના પિતાને આમ અચાનક રીતે પોલિસો સાથે આવેલા જોમ, જુમેદાની સ્થિતિ આ વખતે જે થઈ હશે. તે રહેજ કલ્પના માત્ર પણ દાખવી શકે એમ છે. જેમ નિર વિના તરફડતી, કોમક માછલીને પાણી આવી મળે છે ત્યારે અને જેમ

નિરાશ થએલા કેાઈક મૃગલાને માતા આવી મળે છે. ત્યારે જે ખુશાલી અને હર્ષ તેઓને ઉત્પન્ન થાય છે, તેમ જુએદાને પોતાના પિતાને આવી મળવાથી થયું.

પિતાને જોતાંજ તે કેદ થએલી દુઃખી પુત્રી, હરણી માફક હુસેન તરફ દોડી અને વળગી પડી.....

હર્ષવેશમાં બંને પિતા પુત્રીની જીલ કેટલીક પળો સુધી ઉપડી ન શકી. બંનેની છાતી ઉલરાઈ આવી, હુસેનએ ગદગદતા કંઠે કહ્યું.

“બેટા મને માફ કર, આ તમામ દુઃખોનું મુળ કારણ હું પોતેજ છું વગર વિચાર્યે હરામખોર નઝીરના કહેવામાં ફસાઈ મેં અનવર પર ઠપકો ન મૂક્યો હોત તો તે કદીએ મને તજ ન જાત અને આવું દુઃખી પરીણામ ન આવવા પામત, પણ શું કરું, દુષ્ટ નઝીરે પોતાની ઈમાનદારીની છાપ મારા હૃદય પર એવી પાડી દીધી હતી. કે હું તેની કેાઈપણ સલાહનો અનાદર કરી શકતો ન હતો. મને શું ખબર હતી કે એ બદમાશ કાસિમખાનનો ગોડીઓ છે અને મને અનવર વિરૂદ્ધ ઉશ્કેરવામાં કેાઈક છુપો હેતુ રાખે છે.”

ને “બાપા” જુએદાએ ઉમેરતા કહ્યું “માફ હજી કરાવવામાં પણ મૂખ્ય હાથ તેનોજ છે મને બદમશોના હાથમાં સોંપનાર પણ એજ દુષ્ટ હતો બલકે મને તો લાગે છે કે તે રાત્રે અપણા મકાનમાં વેપારને બહાને રહી જવામાંએ તેનો એજ હેતુ હોવો જોઈએ.

બર્ક-(વચ્ચેથી) હુસ્તો એજ બદમાશે અંદરથી બારણા ખોલી તેના ગોઠીઆઓને અંદર દાખલ કરવેલા.

હુસેન-(શુચવાઈ) ત્યારે કાસિમખાન કોણ ?

બર્ક-(ટુંકમાં) તે દાલે જણાશે.

આબ્રાહામ-(હહાપણ કરતા) નજીર માટે તો જોઈતા પુરાવાઓ મળી ગયા. છે. પણ કાસિમ માટે તો એકેકે પુરાવો જણાતો નથી. કોઈ પણ કામમાં તેનો હાથ સામેત થયો નથી. પછી કેવી રીતે તેના પર આરોપ લાગુ પડી શકશે. તમેજ કહો છો કે ઝુબેદાને ઉચ્છ્રી લાવનાર ગુન્હેગારો નજીર, મોહમદ અને કરીમ છે. ત્યારે કાસિમ દરેક વાતે નિર્દોષ.

બર્ક—(હસ્તા) ગુન્હેગારોને મદદ કરવાનો તેમજ તેઓને આશ્રય આપવાનો આરોપ લાગુ પડી શકે છે.

આબ્રાહામ ફરી ચુપ મારી ગયો. તે જણાતો હતો કે બર્કે જે કંઈ શોધખોળો કરી છે તે ખરેખર વખાણપાત્ર છે. આજસુધી તે ફક્ત કાસિમખાન અને તેના બે સાથીઓનેજ જણાતો હતો જ્યારે બર્કે ચોથો નજીર શોધી કાઢ્યો અને તે પણ મુખ્ય ગુન્હેગાર તરીકેજ. અને આજ વિચારો આબ્રાહામને વધુ હહાપણ કરતા રોકતા અને તે શાંતથઈ જતો નહીં તો અત્યાર સુધી તે કોણ જાણે કેટલું મગજ ખાઈ જત.

પુત્રી સાથે હુર્ષની વાતો કરી પરવાર્યા બાદ હુસેન બેગે સઘળાઓ પ્રત્યે ઝુબેદાની ઓળખાણ કરાવી, અને આવી રીતે સઘળા હુર્ષાનંદમાં ગુપ્ત છોડી ઉપર આવ્યા.

ઉપર આઝ્વાખાદ બકે પોતે ધારણ કરેલો વેશ બદલી ચીતરેલું માં ધોઈ નાખ્યું. માં ધોતાંજ ફરી તેજ લાંબી કાળી દાઢીવાળો ગૌરવર્ણી જુવાન બની ગયો.

થોડીજ વારમાં કાસિમખાનના બંગલાની ઝડતી લઈ ઉપયોગી પત્રો તથા ચીજો કબજે કરી, અબ્રાહામ ત્યાંજ પંચનામું કરી નાખ્યું.

આ બધાથી પરવાર્યા બાદ જુમેદા, બકે, ગામી, અને હુસેન સ્ટેશન તરફ રવાના થયા. અને સુર્યાસ્તની ગાઢીમાં આદાન તરફ ઉપડ્યા.

પ્રકરણ ૭ મું.

“ પરીવર્તન. ”

પરીવર્તન પણ એક અજબ ચીજ છે. હુસેન બેગના બંગલામાં થોડાજ દીવસોમાં કેટકેટલા પરીવર્તનો થઈ ગયા. તે સદાનું આનંદ મુખશાંતી અને બે શ્રીકરીમાં ઝોલા ખાતું હુસેન બેગના મકાનનું વાતાવરણ અમુક દીવસો માટે દુઃખ ચિંતા અને ભયનીનાં વાદળાઓમાં ઘેરાઈ ફરી આજે શાંતીના લગભગ સંપૂર્ણ ચિન્હોરૂપ પ્રદર્શિ નિકળ્યું.

સ્વભાવિક રીતે હુસેન સર્વવાતે મુખી હતો, જુમેદા

જેવી પુત્રીથી તે સંપૂર્ણ સંતોષ હતો. અને સંતોષમાં જે કંઈ કમી બાકી હતી તે અનવર જેવા કુળદીપક પૂત્રે પૂર્ણ કરી આપી હતી. છતાં ભાગ્યના લેખ ટાળ્યા ટળે નહી, તેમ અમુક દીવસો તેને દુઃખમાં ગાળવાના હતા અને તે ગાળ્યેજ છુટકો.

ગઈ રાત્રે ઝુમેદાને લઈ તે પોતાના મકાને ફર્યો હતો. છતાં અનવર માટે તે વધુ વ્યાકુળ હતો. પોતે આરોપ મુકેલા પોતાના ધર્મપુત્રને તદ્દન નિર્દોષ સામેત ધબ્બેલો જોઈ તેની આતુરતાની સીમા રહી નહતી, રાત્રી જેમ તેમ પસાર કરી સંવાર પડતાંજ કાપીનો એકાદ કપ લીધો ન લીધો કે ગાઝીની ઑફીસે અનવરની ખબર પૂછવા માટે પહોંચી ગયો.

સારા નસીબે બર્ક પણ ત્યાંજ હાજર હતો. હુસેને તેનેજ પુછ્યું. “કેમ સાહેબ અનવરના કંઈ સમાચાર !”

“સમાચારમાં એ કે તે કાસીમખાનને પકડી આજ, સવારની ગાડીમાંજ આવી પહોંચ્યો છે.”

હુસેન-(આનંદમાં) અ વી ગયો ! ક્યાં છે એને બોલાવોને.”

બર્ક-ના અત્યારે તે મળવા માંગતો નથી.

હુસેન-(અધીરો થઈ) કેમ ક્યારે મળશે !

બર્ક-તે કહે છે કે તેનો કોઈ છુપો હેતુ છે.

હુસેન-(ગુંચવાઈને) પણ તે મને મળશે ખરો ને !

હું મારી ભુલ કબુલ કરૂ છું. તે નિર્દોષ છે.

બર્ક-હા મળશે, જરૂર મળશે. (એક ચીકી આપતા)
આ ચીકી તેણે આપી છે.

હુસેને ઉતાવળથી તે ચીકી લઈ વાંચવા માંડી.

“પુણ્ય પિતાશ્રી.”

ખુદાએ પોતાની મહેરબાનીથી આપની શકાનો ઘણીજ સમય રીતે અંત આણ્યો છે અને એ બાણીને ઘણો આનંદ થયો છે કે છેવટે આપે મને નિર્દોષ નીરખ્યો. અને પોતાની કૃપા દ્રષ્ટિ તમે આશરો આપ્યો. છતાં તે મહેરબાની કબુલ કરવા પુર્વે મારે પણ તેની પુરતી લાયકાત મેળવી લેવી જોઈએ મેં આપણા મકાનેથી નીકળતી વખતે પ્રતિજ્ઞા લીધી હતી કે જ્યાં સુધી હું કોઈ સારી નોકરી મેળવી શકીશ નહીં. ત્યાંસુધી આપને મળીશ નહીં.” માટે મારી તે પ્રતિજ્ઞા બાળવવા અને આપની ઇચ્છાસંકુળ કરવા મેં અત્યારે આપને ન મળવાનો નિશ્ચય કર્યો છે. ને કદાચ ઠોડાં માં મળુંએ ખરો. તોપણ મકાને આવવા માટે આપને થોડાં દીવસ રાહ જોવી પડશે. આપ હુઆ કરો કે ખુદા મારી તે અંતરેચ્છાઓ જલ્દી પરીપૂર્ણ કરે અને હું આપના ચરણોની ધૂળ મેળવવા સમય કરતા પૂર્વે બાગ્યશાહી ખનુ હાલ એજ જુમેદાને મારા સલામ.

આપનો અનવર”

પત્ર વાંચી હુસેનજેગ વધુ ઈચ્છેન થયો. તે બોલ્યો.

“પણ હવે તે વિચાર મેં માંડી વાળ્યો છે, હવે મને

તેની ને કરીની પરવા નથી. હું તેનાથી દરેક રીતે રાજી છું.”

જે કે હુસેન બેગના મનમાં અત્યારે તે અલખરો નહતો. કે, અનવરને કોઇ આબરૂની નોકરી મેળવ્યા વગર કઢીએ છોકરા આપીશ નહીં.” છતાં જ્યારે તેમ થવાની આશાએ બાંધાઇ ત્યારે તેની ખુશાલોનો પાર રહ્યો નહીં.

તે કેટલીક વર સુધી જાતજાતના તર્ક વિતર્કો પોતાના મનમાં બાંધતો રહ્યો.

થોડીજ વારમાં તેણે કેટલાંએક હવાઇ ફીલ્ડોએ બાંધ્યા અને તોડી નાખ્યા, છેવટે ઉભા થતાં તેણે કહ્યું.

“બાર્” ત્યારે હું રજા લઉં છું, કેસ ક્યારે છે?”

ગાઝી-ખાસ અરજ કરી કાલની તારીખ નક્કી કરાવી છે અને એ પણ આગ્રહ કરવામાં આવ્યો છે, કે બનતા સુધી ફેસલોએ કાલેજ કરી નાખવામાં આવે”

હુસેન-તેમ થાય તો ઘણુંજ સાર.

ગાઝી-હું બાર્ છું ત્યાં સુધી તો તેમજ થશે. કારણ કે કાસિમખાનની આખી ટોળી પકડાઇ છે. અને તે પ્રખ્યાત લુટાર છે એટલે બચાવના પુરાવાઓ મળવા અસંભવીત છે.”

આટલી વાતચાત પછી, હુસેન રજા લઇ દેર ગયો.

વાંચક પણ અનવરને જોવા ઘણાં આતુર હશે કારણ કે ઘણી મુદતથી તે દેખાયો નથી. પણ હવે વધુવાર રહી નથી શકત થોડીજ ધીરજ.

પ્રકરણ ૮ મું.

“ભેદ પર ભેદ.”

જા દીવસની સવાર પડી, હુસેનબેગ બગૃત થયો, આજે તેના બંગલાની ખુબી કંઈ જોરજ દેખાઈ રહી હતી. તેની લાડકવાયી પુત્રી રૂપસુંદરી ખુબેદા આનંદ આનંદમાં આમતેમ દોડી રહી હતી. ઘણીજ ઝડપથી તે આ વિગેરે તૈયાર કરાવી પિતા સાથે નાસ્તો લીધા બાદ પોતાના ખુબસુરત નાનુક શરીરને ઉમદા વસ્ત્રાલંકારોથી સુસજ્જીત કરવામાં ગુંથાઈ.

એક તરફ હુસેન પણ ઉમદામાં ઉમદા વસ્ત્રો ચઢાવી રહ્યો હતો. અનવરનો વૃદ્ધ પિતા માળી યુમુદ પણ સારા લુગડાં પહેરી બંગલામાં આવી બેઠો હતો એક તરફ ઘોડાવાળો ખાડી જોડવાની તૈયારીઓ કરી રહ્યો હતો. તેમજ સઘળા નોકર નોકરાણીઓ પ્રપુછીત રહેરે આમ તેમ જતા માલમ પડી રહ્યા હતા.

વાંચક આ સઘળી તૈયારીઓ શા માટે થઈ રહી હતી. તે સમજી તો ખયાજ હશે. આજે તેઓના ઘરનો ગર્વરૂપ અનવર, ફરી એકવાર માન ઇજ્જતથી તેઓના ઘરમાં પ્રવેશનાર હતો. હુસેનબેગનો ભારે અને અસહ્ય તિરસ્કાર ન સહન થવાથી તરછોડી બચેલા ઘરને

ફરી એકવાર અનવર પોતાના પિતાના માન, ચાહ, અને પ્રિતી નીચે કબુલ કરનાર હતો. હુસેનબેગના તરંગોની હદ ન હતી. તે વિચારી રહ્યો હતો. કે જો “ ખુદા કરે, અને આ કેસમાં અનવરની ગણતરી મુખ્ય વ્યક્તિઓમાં થાય, તો મારી પુશાલીનો પાર રહેશે નહીં. હું તેની પુશાલીમાં મારા મિત્ર મંડળોને એકઠા કરી એક મોટો મેળાવડો કરીશ. અને અનવરને કુલના હાર તોરા પહેરાવી ભર મીજલસમાં જીએદનો હાથ તેન આપીશ. અને આવી રીતે મારા અંતરમાં હયાઈ રહેલી ઇચ્છાઓને તૃપ્ત કરીશ.” વિગેરે.

જીએદ તૈયાર થઈ ત્યાં આવી પહોંચી ગાડીવાળો બારણા આગળ ગાડી લાવી ઉભો હતો. હુસેન જીએદ અને ચુસુફ ગાડીમાં જઈ બેઠા. કોર્ટના ટાઇમ કરતા એક કલાક પૂર્વેજ ત્રણે ગાડીની ઓડીસે આવી પહોંચ્યા.

આજના કેસની શહેરમાં હોદ્દા થઈ ચુકી હતી. માર્ઝનરના પ્રખ્યાત લુટારાની મેળીની ગીરફતારી વિષે જાત જાતના મથાળાઓ નિચે સાંજ તેમજ સવાર વર્તમાન પત્રોમાં લેખો પ્રગટ થઈ ચુક્યા હતા.

વધારામાં હુસેનબેગની ગણના શહેરના આમરૂદાર ગૃહસ્થોમાં હોવાથી તેની પુત્રીના ગુમ થવાના તેમજ ત્યાંની સરકારે જાહેર કરેલા ઇનામની ચારે તરફ ચર્ચા થઈ રહેલી હોવાથી, લગભગ આખું શહેર કેસનો ચુકાદો સાંભળવા માટે તત્પર થઈ ગયું હતું.

કોર્ટના ટાઈમ પુર્વેજ આખું કોર્ટરૂમ લોકોથી ખીચો ખીચ લરાઈ ગયું, અને બહાર સરદી હોવા છતાં, લોકોના મોં પર પરસેવાના મિંદુઓ નજરે પડવા લાગ્યા.

વખત થતાંજ નામદાર જડજ એમ્બરનું કામકાજ પડતું મુકી પોતાની જગાએ આવી બિરાજમાન થયા તરત ગુન્હેગારોને હાજર કરવામાં આવ્યા અને કોર્ટનું કામકાજ શરૂ થયું.

એક તરફ કુરસીઓ પર છુમેદા હુસેન વિગેરે બેઠા હતા. હુસેન અનવરને જોવા માટે ઘણોજ આતુર હતો સઘળા ગુન્હેગારો આવી ગયેલા હોવા છતાં અનવરનો પત્તો ન હોવાથી હુસેને ગલરાઈને બર્ક પ્રત્યે પુછ્યું.

“કેમ, હજી અનવર કે કાસિમખાન બંનેનો પત્તો નથી.”

“કાસિમખાનનું નામ છેલ્લું હોવાના કારણે તેમજ નામદાર જડજની કેઈ ખાસ કારણસર તેને છેલ્લે લાવવાની આજ્ઞાએ, અત્યારે તેને બાબુના એ રડામાં રાખવામાં આવ્યો છે. અને અનવર માટે મને ખબર નથી, પણ તેની ખાસ જુમાની છે એટલે તે આવ્યા વગર રહેશે નહીં.”

હુસેનને આ જવાબથી થોડો ઘણો સંતોષ થયો ત્યાં સૌથી પહેલા ના. જડજે નઝીર પ્રત્યે કહ્યું.

“નઝીર બેગ તમારા પર ગેર વ્યાજબી (મનુષ્ય) અટકાવનો અને મનુષ્ય હરણનો એમ બે આરોપ મુકાયા

છે. અને કોર્ટ તમને ગુન્હેગાર ઠેરવે છે. તમારે બચાવ માટે કંઈ કહેવું છે ? ”

નઝીરતું મ્હોં લેવાઈ ગયું. હું તેના મ્હેરા પર ફીકાશ માલમ પડી રહી હતી. જોકે બચાવ માટે તેની પાસે કંઈએ નહતું છતાં તે છેલ્લો પ્રયત્ન કરતા બોલ્યો.

“ખરી રીતે મારા પર આ આરોપો મુકવામાંજ અતિશયોક્તી થઈ છે. મી. જર્ક ડે મી. ગાંઝી એવો એક પણ પુરાવો આપી શકશે નહીં, કે જેમાં મેં મારા સ્વપ્નાથે કોઈ ગુન્હો કર્યો હોય, મને અચાનક રીતે હોટલમાંથી પકડવામાં આવ્યો છે. અને.....

“બસ કરો.” બર્કના બેન્ચમાં કોણ બાંધે શું આવ્યું કે તેણે એકદમ તેને બોલતો અટકાવી દીધો. તમામ પ્રેક્ષકો બર્ક તરફ જોવા લાગ્યા. બર્ક એમ કહેતો પોતાની જગ્યા એથી હટ્યો કે “હવે તમારા સવળા પુરાવા હુંજ કોર્ટ સમક્ષ ખુલ્લે ખુલા રમી કરું છું.”

આટલું બોલી તેણે જલ્લ તરફ ફરીને કહ્યું “નામદાર જલ્લ સહિત મારી આ હરકતથી નારાજ થયા હશે. પણ મારો ફરજ છે, કે એટલી એટલી નકામી જુઝાનીએ માટે કોર્ટનો અમુલ્ય શ્રમજ ખર્ચાજ ન કરતા, તમામ છુપા હેતુઓને બાંજુએ મુકી, સવળા પુરાવાઓ કોર્ટ સમક્ષ રમી કરી હઉં.

આખી કોર્ટમાં ગંભીર શાંતી પ્રસરી રહી, હુસેનબેગ બર્કતું આવું બોલતું સાંભળી છેક ગલસાઈ ગયો કે “તે કેવી રીતે નઝીરબેગની બદમાશી પુરવાર કરી શકશે ? નઝીરબેગે જ બુબેદાતું દરણુ કરાવ્યું હતું એ માટે કોઈ સાક્ષી કે પુરાવો નથી. વળી બુબેદાને કેદમાં રાખનાર વ્યક્તિ તરીકે કાઝીમખાન ગુન્હેગાર છે. તે આરોપ નઝીરને કેમ લાગુ કરી શકશે.”

હુસેન ઉપર પ્રમાણેના વિચારોથી ચલસાઈ રહ્યો હતો. આખી કોર્ટમાં મૌનતાજ મૌનવતા પ્રસરી રહી હતી. જડજ વકીલો તેમજ પ્રેક્ષકો બકે તરફ અતુરતાથી જોઈ રહ્યા હતા. સાથે લાવેલા એક બેગને લઈ તે આજળ વધ્યો અને જ્યાં ગુન્હેગાર ઉભો હતો, ત્યાં પાની પૂતઃ જડજ પ્રત્યે કહ્યું.

“કોર્ટ મારી એક વધુ અરજ કબુલ કરવાની કૃપા કરશે એવી હું આશા રાખું છું. હું જે પુરાવાઓ રજુ કરવા માણું છું તે એવાં છે કે જેથી તહોમતદાર ઉશ્કેરાઈ બાથ એવો લાય છે. માટે તેના હાથ પીઠ પાછળ માંધવામાં આવે તો ઘણું સારું.”

આ અરજ સાંભળી મેલ્ટ્રેટે વિના સંકોચે તેમ કરવા પોલિસોને હુકમ કર્યો થોડીજ વારમાં બુદ્દા નઝીરના હાથ પીઠ પાછળ બાંધી દેવામાં આવ્યા. બધા પ્રેક્ષકો અજાયબીથી બર્ક તરફ જોઈ રહ્યા હતા. તે એકદમ નઝીર તરફ વધ્યો અને એક બટકા સાથે તેની દાઢી તથા બુદ્દાં ખેંચી બાબુએ ફેંકતા

બોલ્યો, “આ આપણા, તારસના બંગલાવાળા કાસિમખાન.”

ઢાલી અને બુદ્ધિ નીકળતાજ નઝીરબેગ કઢરૂપા રહેરાનો આઘેડ વચનો પુરૂપ દેખાવા લાગ્યો. એકાદ બે પ્રેક્ષકો અને આપ્રાહામથી પણ બોલાઈ ગયું કે, “એજ કાસિમખાન.”

ચારે તરફ ભયંકર ચુપડીલી ફેલાઈ ગઈ. હુસેનનું હૃદય ખુશાલીથી ઊછળી રહ્યું હતું. બકે નઝીરને કાસિમ સાથેત કયા બાદ તેને નક્કો ખાત્રી થઈ ગઈ કે “યાકુબખાન પણ આવીજ રીતે પેલા મોહમ્મદ યા કરીમ ભેમાંથી એક નીકળશે.”

પણ તેનો એ વિચાર વધારે વાર રહેવા પામ્યો નહી, અનવરનો વિચાર આવતાજ તેને માનવું પડ્યું કે યાકુબખાન બુદ્ધોજ આદમી છે.”

થોડીવારની ચુપડીલી બાદ ના. જરૂરે કહ્યું.

“ કેમ મી. નઝીરબેગ ઉર્દૂ કાસીમખાન હવે તમારી પાસે કોઈ બચાવનો પુરાવો છે ?”

કાસિમખાન તો શરમથી નીચે ડોકું ઘાલી ઉભો હતો ફરી બકે કહ્યું. “હજી વધુ પુરાવા બેઈતા હોય તો તે પણ આપું.”

ફરી લોકો શાંત થયા, બકે પોતાનો બેગ બોલી તેમાંથી એક હબ્બો કાઢ્યો જેમાં સપ્રીટ અને એક સપંજ (Sponge=વાટળી) સુકેલા હતો.

બધા શાંત રીતે બર્ક તરફ જોઈ રહ્યા હતા તેણે, સ્પંજને સ્પ્રીટમાં બેળી કાસિમના મોંપર ઘસ્યો. સ્પ્રાટ લાગતાંજ ચહેરાપરના શીતળાના ડાઘે તેમજ બીજા ચાઠાંઓ નીકળી ગયા અને ખુબસુરત ગૌસ્વર્ણ રંગ દીપી નીકળ્યો.

લગભગ આખી કોર્ટ આશ્ચર્યથી એક અવાજમાં બોલી ઉઠી “ઓહહો.....બહારવટીયો ચાકુમખાન.....???”

આખી કોર્ટનાજ હૃદય આ દેખાવથી ધ્રુષ્ટી ઉઠ્યા, એમ કહીએ તો અતીશ્યોકતી ત્રણાશે નહી. કારણકે એક આવા, અને પ્રખ્યાત લુટારૂને કોણ ન ઝોળખતું હશે ? કે જેના અનેક ફોટાઓ અનેક વખત છાંપાઓમાં પ્રગટ થઈ ચુક્યા હતા. હુસેન બરાડી ઉઠ્યો.

“ત્યારે અનવર ક્યાં ? ”

જડજ પોતાનું જજપણું ભૂંટી ગયા અને શાંત રીતે બાણે નાટક જોઈ રહ્યા હોય તેમ બેસી રહ્યા.

હુસેનનું બોલવું સાંભળી ગાઝી પોતાની જગાએથી ઉઠ્યો, અને એકદમ બર્ક તરફ વધી તેની દાઢી મુઠ ખેંચી કાઢી. એકદમ ઝુમેલા અને હુસેન આ ચીસ સાથે પોતાની જગાએથી ઉછળી પડ્યા કે:—

“કોણ વહાલા અનવર ?”

બસ હવે કોર્ટની હાલત દર્શાવવા અમારી યાદમાં કોઈ ચળદો નથી. એક તરફ બદમાશ ત્રણ રૂપમાં બીજી તરફ ડીટેક્ટીવ એ રૂપમાં બહેર થવાથી, આખી કોર્ટ

થોડીક પળેા માટે પુતળાઓનું પ્રદર્શન બની ગઈ હોય તેમ દેખાવા લાગી. તેમાં વળી હુસેનબેગનું તે બહે આત્માજ ખોળીયું છોડી ચાલ્યું ગયું હોય તેમ ભાસ થવા લાગ્યો. તેની અભયબીનો પાર ન હતો. જોકે તેની આશ્ચર્યનાને દર્શાવવા અમારી કલ્પના શક્તિ હીમત હાની રહી છે. છતાં એટલું જણાવીજ રહ્યો. કે હુસેનબેગ આ દેખાવે એટલો બધો દીંગમુઠ થઈ ગયો હતો કે જે અત્યારે તેના માથામાં કોઈ જોરથી એકાદ ફટકો પાણુ મારી બચ. તો પાણુ તેની દીંગના નાથ પામે એમ હતું નહીં.

થોડીજ પળેા બાદ આખા કોર્ટમાં ગરબડ શરૂ થઈ ગઈ, અને ચારે તરફ વાતોના ઘોંઘાટ મચી રહ્યો, છેવટે મેજસ્ટ્રેટે સવળાને ચુપ થવાની અજ્ઞા આપી પણ તે વ્યર્થ. લાચાર થઈ મેજસ્ટ્રેટ કોર્ટ છોડી ચેમ્બરમાં ચાલ્યા ગયા.

*

*

*

*

કલાક દોઢ કલાકના વિસામા બાદ ફરી કોર્ટનું કામ કાજ ચાલું થયું. જતે એક પછી એક ત્રણે ગદમશોને આગલા પાછલા તમામ શુન્હાઓને અનુસરી યોગ્ય સબજો ફરમાવી, જેમાં ચાકુમખાન જન્મ કેદ ગયો.

સબજો અપાયા બાદ ગાઝીએ પોતાની જગા પર ઉભા થઈ પ્રમાણીકપણે જણાવી દીધું કે:—

‘આ આખા કેસમાં બાહોશ તુર્કી જવાન અનવર-નોજ હાથ છે અને આ આખી ટોળીને તેણે એકલેજ

હાથે પાડી સરકારમાં હાજર કરી છે.”

જેથી જળે ભારે માન સહિત માઇનરની સરકાર તરફથી બહાર થએલ પૌંડ એક હજારનું ઇનામ તેનેજ અર્પણ કર્યું. અનવરે તે આભારસહિત સ્વિકાર્યું.

હુસેનખેગની ખુશાલીનો પાર ન હતો. સઘળા સાથે ઘેર ગયા બાદ સાંજ પડતા અઝાઉજ તેણે અનવરખેગની પ્રતેહની ખુશાલીમાં આવતી કાઢી રાત્રે એક આમ જલસો નક્કી કર્યોના હિન્ડબીલો બહાર પાડ્યા. તેમજ છાપાઓમાં ખબર છપાવી. જેમાં જણાવવામાં આવ્યું કે. “અનવરખેગે આ મહાન બહારવટીઆને કેવી રીતે પકડયો. તે વિષેની રહસ્યમય કથા ભાષણદ્વારા તે પોતેજ કહી સંભળાવશે.”

પ્રકરણ ૯ મું.

“ આનંદોત્સવ ”

નાળાની રમણીય રાત્રી આખા આદન શહેરપર પથરાઈ રહી હતી જોકે ગયા શીઆળાનો ખરફ લખભગ સઘળો પીગળીને વહી ગયો હતો. છતાં પ્રદેશ પહાડી હોવાથી

પવનની લહેરો ઘણીજ ખુશકારક રીતે કુંકાઈ દુઃખોથી બળતા બગરોને થંડક આપી રહી હતી.

એશિયા માઈરના મહાન હુટાર ચાકુખખાનના પકડાવવાથી ચારે તરફ ભારે ચક્રચાર મચી રહ્યો. ગલીએ ગલીએ અને મહોલ્લે મહોલ્લે, તેણે અગાઉ વર્તાવેલા કાજા કેરની વાર્તાઓ ચાલવા માંડી હાંટલો દુકનો કાવાખાનાઓ કે રસ્તાઓ જ્યાં જુઓ ત્યાં બેચાર બેચાર માણસો એજ વાતો કરતા માલમ પડે છે. ન જાણતાઓને જણાવે છે. “તેણે ફલાણા ડીટેકટીવનું ફલાણી રીતે ખૂન કર્યું હતું.” તેણે ફલાણા વળતે પ્રલાણાને આવી રીતે હુટ્યો હતો તેણે અમુકને અમુક રીતે ગુંગળાવી માચ્યો હતા વિગેરે જાતજાતની ચર્ચાઓ થઈ રહી હતી.

હવે જ્યારે તે પકડાયો ત્યારે “તે કેવી રીતે પકડાયો હશે?” એ જાણવાની પણ લોકોની લતકંઠા વધી, કામચીએ ન પકડાય તેવા અઠંગ ચાલખાજની ગીરપૂતારી જાણવાનો શોખ લગભગ દરેકને ઊભરી આવ્યો અને જલસાના ટાઇમ પુર્વેજ લોકોનાં ટોળેટોળાં આવવા લાગ્યા.

ચાકુખખાનને પકડનાર અનવર બેગ પોતેજ જાહેર ભાષણ કરનાર હતો જેથી બહારગામના પણ કેટલાક લોકો અહીં આવ્યા હતા.

જગલના પાછલા ભાગમાં આવેલા મેદાનમાં આ જસલાની ગોઠવણ કરવામાં આવી હતી. પટ વિસ્તારમાં ઘણોજ લાંબો પહેળો હોવા છતાં પ્રેક્ષકો એટલા બધા વધી ગયા કે પગ મૂકવાનીએ જગા ન રહી. ભાષણ સંઘળાને સંભળાય

જે માટે સ્ટેજ પટની વચ્ચેવચ્ચે ગોઠવવામાં આવ્યો હતો. જલસાને ટાઇમ થવા આવ્યો હતો. હુસેનબેગ તથા અનવર ઉમદા પોપાકમાં સભજ થઈ, પરાણાઓની આગતાસ્વાગતા કરી તેમને વ્યવસ્થિત જગાઓએ બેસાડી રહ્યા હતા. બુબેદા તેમજ બીજા અનેક ગૃહસ્થ સહીઓ જેઓ તેની સહીઓ ઉપરાંત બુની ઓળખાણવાળીઓ હતી. બંગલાની પાછલી અગાશીઓમાં લાવણ સાંભળવા એકઠી થઈ હતી.

બુદ્દા યુસુફની ખુશાલીનો અંત નહતો પોતે એક સાધારણ માળા હોઈ પુત્રની આવી નામના અને આમરૂએ તેના આનંદનો પાર રાખ્યો ન હતો તે પણ આજે ઉમદા વસ્ત્રો પહેરી પોતાના બેટાની શુરવિરતાના વખાણ સાંભળવા આમતેમ કરતો માલમ પડી રહ્યો હતો.

સઘળા લોકો એકઠા થઈ ગયા, શરૂઆતનો ટાઈમ થતાંજ સર્વથી પહેલા હુસેનબેગ સ્ટેજ પર આવ્યો અને કહ્યું:-

મહેરબાન ગૃહસ્થો આજે આપે મારા આ ઉત્સવમાં પધારી મારા પર ભારે ઉપકાર કર્યો છે. હું અંતઃકરણપૂર્વક આપ સઘળાનો આભાર માનું છું. મને જણાવતા અત્યાનંદ ઉપજે છે કે મારા ધર્મપુત્ર અનવરબેગે ઘણીજ હોશીયારીથી પોતાની લાયકાતની છાપ મારા હૃદય પર પાડી છે. હું ન ધારતો હતો, તે કામ તેણે આજે મને કરી બતાવ્યું છે. હું તેને તેના આ કાર્ય માટે ખરા દીલથી મુબારકબાદ આપું છું. તેમજ તેને માટે ખુદા પાસે દરેક ભલા-

હજો છત્થું છું મારી એકની એક પુત્રી જુએદાને આણી વગતે એક લયંકરમાં લયંકર બદમાશના પંજમાંથી લગ્યાવી, ખરેખર તેણે મારા પર લારે ઉપકાર કર્યો છે અને તે ઉપકારના બદલામાં કેઈ ચોગ્ય અને લાયક વસ્તુ તેને આપવા જો કે મારી પાસે નથી, છતાં એક તુચ્છ બદલા તરીકે હું આ જાહેર જલસામાં તેને મારી પુત્રી જુએદાનો હાથ આપું છું. જે આશા છે કે તે કશું કરી મારા પર ઉપકાર કરશે.”

એટલું કહી હુસેનખેગ બેસી ગયો. તરતજ અનંવર સ્ટેજ પર આવ્યો.

તેના આવવાની સાથેજ તાળીઓનો શોર મચી નહો અને તે લગભગ પાંચ મિનીટ સુધી પહોંચ્યો તાળીઓ નરમ પડ્યા બાદ તેણે ધીમેથી શરૂ કર્યું.
“ મહેરબાન જુદુઓ,

હું આપ લોકોની પધરામણી માટે આપ તમામ જુદુઓનો અંતઃકરણથી ઉપકાર માન્યાબાદ બોલવાની રમ્મ લઉં છું, કે મારા ધર્મ પિતા કે જેઓએ મને નાનપણથી ઉઠેરી આ ઉમર સુધી આણુવા સુધીમાં હુદયથી ઉપકાર મારા પર કર્યો છે. તેઓએ જે જે શબ્દો મારા માટે ઉચ્ચાર્યા છે. તે ખરી રીતે મારા જીવાને લાયક નથી. હું તેઓશ્રીનો આ તમામ શબ્દો માટે હૃદય પૂર્વક ઉપકાર માનું છું. તેમજ તેઓએ અર્પણ કરેલો તેમના

પુત્રી મીસ ઝુમેદાનો હાથ, લાખો ઉપકારોથી કળુલ કરે
 છું. જો કે હુન્યા મારા આ કાર્યને ધન્યવાદ અને માનની
 નજરે જોશે. પણ ખરી રીતે આ કાર્યનો ધન્યવાદ મારા
 મિત્ર મી. ગાંધી કે જેઓ આદાનના સી. આઈ. ડી.
 ખાતાના બાહ્ય ઇન્સપેક્ટર છે, તેઓને ઘટે છે. અને હું,
 આ મને મળેલ પૌંડ એક હજારના ઇનામને મારા પિતા
 તરફથી તેઓનેજ અર્પણ કરું છું. જે તેઓ સ્વિકારી આ
 ભર મીજલસ સમક્ષ અમને આભારી કરશે (પૌંડની
 થેલી ગાંધીને આપતા) હો મારા મિત્ર આ ઇના-
 મના ખરી રીતે તમેજ હક્કદાર છો કારણ કે તમે જો આ
 તક મને ન આપી હોત તો હું કદીએ આ દીવસ ન જોઈ
 શકત. (ગાંધી ભર મીજલસનું વાક્ય સાંભળી, ભર મીજલસ
 વચ્ચે તે ઇનામનો અસ્વિકાર કરી શક્યો નહી કારણ કે
 તેમ કરવાથી અનવરનું અપમાન થવાનો સંભવ હતો જેથી
 તેણે આભાર સાથે સ્વિકારી લીધું અનવરે આગળ જણાવ્યું)
 આ કાર્યમાં મેં કંઈ પણ બહાદુરી કરી નથી આતો તે
 પરવર દીગારની મહેરબાનીને આભારી છે કે જેણે બાલ્યા-
 વસ્થ થીજ મારામાં આ શોખ ઉત્પાદન કર્યો હતો. મને બાળપણ-
 થીજ એ શોખ હતો. અનુમાનો અને અટકળોના આધારે હું
 નાનપણમાંજ અનેક કામો કરતો. આ તો એક ખુદાઈ બક્ષીશ
 છે. અને એજ બક્ષીશના પ્રતાપે બ્યારે હું કેનિયાથી નિશાળ
 છોડી, ઝુમેદા સાથે અહીં આંચો તેના બીજા દીવસેજ

મારા પિતાના ખાસ અને આબરૂદાર મિત્ર નઝીરખેગ પર વહેમાયો, જો કે જુમેદાએ મારા એ વહેમ તરફ ધીક્કાર દર્શાવ્યો. છતાં તે બાણુતી હતી કે મારા અનુમાનો વધુ ભાગે ખરા પડે છે. જેથી તે વધુ બોલી શકી નહીં. પહેલાં મેં પણ આંખબાડા કાન કર્યાં પણ એક દીવસ પિતાશ્રી તેઓના નિયમથી વિરૂદ્ધ અને અમારી જીંદગીમાં પહેલીજ વખતે અમને શોધવા માટે જાતે બગીચામાં આવી ચઢ્યા અને મને હુનાનખોર સમજી જુમેદાને લઈ આવ્યા ગયા. આ વાતે મારા હૃદય પર ચોક્કસ જગા લીધી અને મને નકકી કરવું 'પડ્યું' કે જરૂર નઝીરખેગ મારા તેમજ પિતા વિરૂદ્ધ કોઈ લયકર કાવતું રચી રહ્યો છે. પિતાએ મને ગુનહેગાર ઠેરવ્યો હતો. જેથી મેં તેજ દીવસથી ઘર છોડી નઝીરની બદમાશીની તપાસ કરી તેને સંપૂર્ણ ઉઘાડો પાડી મારી નિહોંતતા સામેલ કરવાના નિશ્ચય કર્યો. અને તેજ આજે મારા પિતાનું ઘર છોડી મારા નાનપણના દોસ્ત મી. ગાઝીને જઈ મળ્યો. આ સઘળી હકીકત મેં તેમને જણાવી તથા તેઓ પાસે નઝીર ખેગ પર નજર રાખવાનું માંગી લીધું. જે તેઓએ કબુલ કર્યું એટલુંજ નહીં બદકે પોતાની ખાસ લલામણથી મારી નીમણુંક પણ કરાવી દીધી.

મને પિતાશ્રીના બગેલામાં આવજા કરનાર નઝીર પર વધુ નજર રાખવી પડી નહીં, મેં મકાન છોડતાજ નઝીરે પોતાનો પહેલો અખતરો અજમાવ્યો એટલે

બુદ્ધિને લાગ જોઈ ઉચ્ચત્રી ગયો. અને બીજે દીવસે પિતાએ આવી બુદ્ધિના શુભ થયાના સમાચાર અમને આપ્યા. અમારી પહેલાની જોઈવણુ મુજબ મી. ગાઝીએ મનેજ તે કેસ સોંપ્યો. પહેલીજ બારીક તપાસમાં મને બુદ્ધિના રૂમમાંથી નજીરનું બટન અને તેના પહેરણનો એક કકડો મળ્યો. તે પણુ નજીર હુસેન બેગને ત્યાંજ રહ્યો અને બુદ્ધિના શુભ થઈ ગઈ જે પરથી મેં નકકી કરી લીધું કે તેના કોઈ મળતીઆઓ પણ હોવા જોઈએ અને આ કામ બેત્રણ માણસોની મદદથી થયું હશે હુંકમાં બીજે દીવસે મેં તેની પૂંઠ પકડી. તે ઘરેકલી જવાને બદલે તારસસ ગયો અને થોડી ઘણી મહેનત બાદ મને જણાયું કે તે ત્યાં બીજા વેષમાં કાસિમખાનના નામ તળીએ રહે છે. બીજે દીવસે ત્યાંના પોસ્ટ માસ્ટરની મદદથી હું ટપાલી ના વેષમાં તેને ત્યાં પહોંચ્યો. સારા નસીબે પહેલાજ દીવસે હું મારા વિચારમાં સફળ થયો એટલે તેને ત્યાં નોકરી મેળવી.

નોકરીમાં રહ્યા બાદ મને માલમ પડ્યું કે કાસિમખાન કદીએ મહોં ધોતો નથી આ વાત શક પડવા જેવી હતી. હું તેના સાથીઓ સાથે ખુબ મજી ગએલો હતો. એકને આ હકીકત પુછતા તેણે જણાવ્યું કે એ બ નગી કે ખાનગી સાંભળતાંજ મેં નકકી કરી લીધું કે કાસિમખાનનું મોં ચિતરેલું છે. અને તેનો આ રહેરો પણ ખરો હશે નથી. આગળ જતા એ અનુમાનને પણ ટેકો મળ્યો.

અને મને નકકી કરવું પડ્યું કે તે યાકુબખાન છે. ત્યાર બાદ એક દિવસ તે નજીરખેગના વેષમાં મારા પિતાને મળવા જનાર હતો. મને આ ખગર પહેલાથી હોવાથી મેં એક તરફ મી. ગાઝીને પુરતી સુચનાઓ આપી તેની વેષ બદલવાની હોટલમાં બોલાવ્યો, અને બીજી તરફ આગ્રાહામને પોલિસો સાથે તે જગ્યા પર જવાનું કહ્યું અને ત્યાંજ તેને પકડ્યો. ત્યાર પછીની સઘળી હકીકત આપ લોકોએ છાપાઓમાં વાંચી છે.”

આટલું કહ્યા બાદ અનરરે પ્રેક્ષકોનો થોડો વર્ણુ આભાર માની ભાષણ પૂર્ણ કર્યું.

ભાષણ ખતમ થતાંજ સઘળાએ તેને ધન્યવાદ અને અલીનંદનનોના અવાજે વધાવી લીધો. અને જલસો વિસર્જન થયો.

મોડી રાત સુધી મીત્ર મંડળો તેમજ પરોણાઓમાં ખાનપાનના હલવાઓ લેવાયાં બાદ સઘળા પોતપોતાને મકાને વિદાય થયા.

*

*

*

*

ચારજ દિવસ બાદ અનવરખેગના લગ્ન નકકી કર્યા પ્રમાણે ઘણાંજ ઠાઠમાડથી કુખેદા સાથે થઈ ગયા. અને હવે આખા એશીયા માઈનરમાં અનવરની નામનાના ડંકા વાગવા માંડ્યા. અને થોડાંજ દિવસોમાં તે એક મહાન “તુર્કી બાસુસ” તરીકે પ્રખ્યાત થઈ ગયો.

સમાપ્ત.

